

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De rechtsvordering tot schadevergoeding in het kader van de wet van 9 April 1930

Het artikel 12 eerste lid van de wet van 1930 op het maatschappelijk verweer luidt als volgt :

« De strafrechter bij wie de rechtsvordering tot schadevergoeding en de rechtsvordering tot straf tegelijk aanhangig zijn gemaakt, blijft bevoegd om op de eerste te beschikken in het geval van artikel 7 van deze wet. »

Bij de bespreking van de wet van 1930 werd langdurig over en weer gedebatteerd over een passende bepaling in de wet betreffende de grondslag van de schadevergoeding, gebeurlijk aan de gelaedeerde toe te kennen. Onder invloed van de Italiaanse school, was het de wens van sommige wetgevers, ook de burgerlijke aansprakelijkheid aan te passen in het raam van het nieuw stelsel van de paenale toerekenbaarheid. Klaarblijkelijk reeds te zeer in beslag genomen met de verdediging van de vooruitstrevende strafrechtelijke beginselen, moest echter voorlopig van een dergelijke regeling worden afgezien en werd besloten later een afzonderlijk wetsontwerp aan de Kamers voor te leggen. Dit ontwerp werd wet op 16 April 1935, waarvan artikel 1, het artikel 1386 bis werd van ons burgerlijk wetboek.

Vóór het van kracht worden van de wet van 1935, bleef de traditionele leer betreffende de aquiliaanse verantwoordelijkheid volledig van toepassing. Volgens deze leer wordt iedereen « compos mentis » vermoed en het hoort aan de laedens gebeurlijk zijn a-mentia te bewijzen.

Anderzijds is er evenmin spraak van halve of verminderde aansprakelijkheid tenoverstaan van de begane fout of van de omvang van de toegebrachte schade. Op grond van artikel 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek, is de lichtste fout voldoende opdat de schade integraal diene hersteld te worden en het bedrag van de vergoeding wordt alleen bepaald door de omvang van de schade. De rechter heeft dus geen proportie aan te nemen tussen de strafrechtelijke toerekenbaarheid en de civiele aansprakelijkheid. Alleen de krankzinnigen, bij wie elk vermogen van het onderscheid ontbreekt, kunnen aan de burgerlijke verantwoordelijkheid ontsnappen. De abnormalen, bij wie een zeker vermogen des onderscheids blijft bestaan en die derhalve een zekere graad van toerekenbaarheid behouden, bleven burgerrechtelijk verantwoordelijk op

basis van artikel 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek.

De wet op het sociaal verweer heeft enerzijds de krankzinnigen en anderzijds de abnormalen, aangedaan door erge geestesstoornis of geesteszwakheid, op één lijn gesteld en voor beide één stelsel van straffeloosheid gehuldigd, om ze aan een wetenschappelijk ingericht geneeskundig regime te onderwerpen. Op civielrechtelijk gebied echter werd de klassieke leer geëerbiedigd : geen verantwoordelijkheid zonder fout, geen fout zonder vermogen des onderscheids; zohaast er echter een fout bestond bleef de volledige burgerlijke aansprakelijkheid.

« Nous resterons soumis au système du code civil, qui établit la responsabilité, non pas du dément complet, mais de l'individu visé par l'art. 1 du projet de loi, lequel pourra dans certains cas être déclaré plus ou moins responsable de ses actes. Après avoir échappé à l'action pénale, il pourra néanmoins être atteint par l'action civile si l'on estime sa responsabilité engagée. » (Janson, Annales Parlementaires, Kamers 1927-28, blz. 275).

De ratio legis van het eerste lid van artikel 12 van de wet van 9 April 1930, was dus enkel aan de rechter de bevoegdheid op te dragen uitspraak te doen over de schadevergoeding, zelfs dan wanneer hij zich bij toepassing van artikel 7 onthield een eigenlijke straf uit te spreken. Deze uitspraak diende hij te doen op grond van art. 1382 en 1383 B.W., die zich stellen op het ogenblik van het feit en telkens moest de integrale schadevergoeding toegekend worden, wanneer de verdachte op dit ogenblik niet volledig beroofd was van het vermogen des onderscheids, ongeacht de strafrechtelijke maatregel die werd uitgesproken.

Was dit echter wél het geval en was de krankzinnigheid volledig, dan diende de vordering te worden afgewezen. Geen schuld, geen verantwoordelijkheid.

* * *

De wet van 16 April 1935, ontegensprekelijk een corollair van de wet op het maatschappelijk verweer, zoals blijkt uit het overnemen van de terminologie van artikel 1 van deze wet en uit de voorbereidende werken (verslag van de heer Orban, Pasin. 1935,

blz. 301), voorziet een tweevoudige uitzondering op de klassieke toepassing van deze beginselen. Enerzijds kan voortaan de demens tot schadevergoeding veroordeeld worden en anderzijds ontsnappen de abnormalen, wier toerekenbaarheid niet volledig is uitgeschakeld, aan de loutere toepassing van het recht op vergoeding op grond van art. 1382 en 1383 B. W., om zich enkel naar billijkheid aansprakelijk te horen verklaren.

Het onderscheid tussen de krankzinnigen en de zware psychopathen is dikwijls moeilijk te maken, zegt de memorie van toelichting en verder « En toute hypothèse, il est difficile d'expliquer pourquoi ils doivent toujours être tenus de la réparation entière du préjudice causé par eux alors que les déments ne sont jamais astreints à une responsabilité quelconque. Ils n'ont point perdu toute leur raison, la volonté n'est peut-être pas totalement inexistante chez-eux, mais ils sont la plupart du temps incapables d'user de la première et de diriger la seconde. Le présent projet s'applique donc à eux, en même temps qu'aux déments. (Pasin, 1935, blz. 287).

De wetgever heeft echter niet gewild, dat de wet van 1935 (art. 1386bis B.W.) in haar juridische draagkracht iets aan het klassieke beginsel zelf van fout en schuld der aquiliaanse verantwoordelijkheid zou wijzigen. Alleen werd gemeend dat de nienwe leer, gehuldigd in de wet van 9 April 1930 en geïnspireerd door de Italiaanse school, haar corollair moest vinden in het raam van de civiele verantwoordelijkheid en dat, naar het voorbeeld van o.m. het Duits (art. 829 B.Wb.), het Oostenrijks (art. 1310 B.Wb.) en het Zwitsers stelsel (art. 54 B. Wb.), de billijkheid in sommige gevallen vereist dat de krankzinnige geheel of gedeeltelijk tot schadevergoeding moet kunnen veroordeeld worden.

Het is ten overvloede gebleken uit de tekst zelf en uit de voorbereidende werken dat de wetgever alleen praktisch werk heeft willen verrichten en dat alleen de billijkheid en niets anders dan de billijkheid de grondslag en het postulaat van de wet uitmaakt.

« Le juge statue en équité, il tient compte des circonstances dans lesquelles l'acte a été commis, de la situation de fortune de la victime et de celle de l'auteur du dommage, des besoins de l'auteur du dommage et de ceux de sa famille, en un mot de tous les facteurs qu'il est équitable de retenir (exposé des motifs, Pasinomie 1935, blz. 287).

In de uiteenzetting van de beweegredenen werd dus als ratio legis alleen de billijkheid weerhouden. Vóór de Senaat zowel als vóór de Kamer van Volksvertegenwoordigers werden echter de verscheidene theorieën nopens de burgerlijke aansprakelijkheid in oenschouw genomen en de verslaggevers vóór de beide Kamers hebben elk nog een bijkomende grondslag van de wet vooropgesteld. Aldus verdedigde de heer Sinzot het systeem van de patrimoniale aansprakelijkheid. Zo er geen spraak is van een subjetieve aansprakelijkheid in hoofde van de krankzinnige, dan is er toch een schade aan een ander lid van de maatschappij toegebracht. Waarom zou de gefortuneerde krankzinnige die zijn fortuin behoudt, dank zij de wet en de sociale orde, niet moeten instaan voor de schade tegen de wet en de sociale orde in veroorzaakt aan het patrimonium van een medeburger. Volgens de heer Sinzot is het derhalve het patrimonium, de economische uitdrukking in de maatschappij van de laedens, dat aansprakelijk dient gesteld te worden (verslag voor de Kamer, Pasinomie 1935, blz. 291).

De heer Orban, verslaggever voor de Senaat, keurt eveneens het systeem van de verantwoordelijkheid zonder fout af, alsmede het idee van de burgerlijke fout

van de krankzinnige abstractie gemaakt van zijn persoonlijkheid. Hij besluit tot de rechtsgrond van de billijkheid in het kader van de maatschappelijke solidariteit.

« Il ne serait donc pas permis de tirer du fait que » ce sont les théories italiennes qui ont également » inspiré le projet actuel, la conclusion que le législateur entend par là s'engager dans la voie périlleuse, » à notre avis, de la responsabilité sans faute » (Pas. 1935, blz. 302).

En verder :

« Le devoir d'assistance puisant sa source dans les exigences de la solidarité sociale et consacré légalement chaque fois que l'équité l'exige peut aussi fournir à notre avis une explication à la fois rationnelle et juridique de l'obligation que la loi impose à l'aliéné de réparer le dommage causé par sa faute » (Pasinomie 1935, bl. 308).

De vergoeding op grond van art. 1386bis kan dus toegekend worden, niet omdat het recht de schuldige oplegt de schade te herstellen, maar omdat patrimoniaal en sociaal gezien de billijkheid dit vereist.

In de rechtsgeschiedenis werd immer aan de billijkheid de rol toebedeeld de algemene, strakke wet aan sommige uitzonderlijke gevallen met soepelheid aan te passen, daar waar een te absolute toepassing tot onrechtvaardigheid zou leiden : summum jus, summa injuria.

Waar dit bij de toepassing van alle rechtsinstituten geldt — si le droit est une science, la jurisprudence est un art — werd in art. 1386bis de billijkheid door de wet uitdrukkelijk gehuldigd en in de ruimste zin van het woord als wet bekrachtigd.

In het kader van de algemene wet schept de rechter souverain voor elk bepaald geval de regel die van toepassing is. De rechter kan volgens de billijkheid de schade integraal, gedeeltelijk of niet doen vergoeden. Deze billijkheid apprecieert hij volgens de omstandigheden en volgens de toestand van partijen, zonder dat deze nader in de wettekst worden omschreven. De voorbereidende werken hebben echter vooral de nadruk gelegd op de fortuintoestand van partijen en van hun familie en op de graad van de toerekenbaarheid van de laedens.

Zoals bij de wet op het maatschappelijk verweer worden de toevallige toestanden van geestesbeneveling of geestesverwarring uit het toepassingsveld van art. 1386bis gesloten. Dit is nl. het geval bij intoxicatie, wanneer de laedens door zijn eigen toedoen in deze toestand is geraakt.

Hier heeft de betrokkene « compos mentis » de fout bedreven zich door zijn intoxicatie aan andere fouten bloot te stellen. Zo de toxicomanie een medische oorsprong heeft of alleen gegrift is op een zware psychopathische predispositie, valt ook deze verwijderde oorzakelijke fout en dient geoordeeld te worden overeenkomstig art. 1386bis.

De rechter apprecieert de geestesstoornis volledig souverain en put zijn overtuiging uit alle elementen van de zaak. In de praktijk zal het psychiatrisch rapport van overwegend belang zijn, hoewel de rechter aan deze besluiten niet gebonden is. Het civielrechtelijk statuut van de betrokkene, zoals de interdictie of de plaatsing onder gerechtelijk raadman, schept alleen een vermoeden maar hoegenaamd geen bewijs van zijn abnormale toestand.

In tegenstelling met artikel 1 en 7 van de wet op het sociaal verweer, die de geestesafwijking vereist op het ogenblik van de rechtspleging, stelt art. 1386bis zich op het moment van het schadetoebrengende feit.

De verdachte die kan geïnterneerd worden op grond van art. 7 van de wet van 1930, wegens zijn krankzinnigheid op het ogenblik van de rechtspleging, maar die normaal was bij de feiten, valt civielrechtelijk onder toepassing van art. 1382 en 1383 B. W. In het omgekeerd geval speelt art. 1386 bis B. W.

De bewijslast van de zinneloosheid weegt op hem die ze inroept.

In geval van een ziektebeeld, gekenmerkt door « lucida intervalla », hoort het eveneens aan de verdachte te bewijzen dat de heldere tussenpoos enkel schijnbaar was. Art. 1386 bis stelt zich immers uitsluitend op het ogenblik van het feit zonder dat, zoals bij de wet van 1930, rekening dient te worden gehouden met de min of meer sociale gevaarlijkheid van de delinkwent, spruitende uit zijn gewone toestand van geestesstoornis.

De laedens die gehandeld heeft onder dwang valt buiten het toepassingsveld van art. 1386 bis. In dit geval dringt de traditionele oplossing zich op en vervalt de civiele verantwoordelijkheid bij gemis aan het schuldement door artikelen 1382 en 1383 vereist.

Art. 1386 bis noemt enkel de krankzinnigen en de abnormalen en raakt noch het geval van de materiële noch van de morele dwang van art. 71 S. W. aan.

De bevoegde rechtsmachten in het kader van de wet op het sociaal verweer zijn de strafrechtsmachten van wijzen en de rechtsmachten van onderzoek. De aanstelling van de burgerlijke partij geschiedt volgens het gemene recht door middel van klacht, bij tussenkomst vóór de onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten, de rechtsmachten van wijzen of door rechtstreekse dagvaarding.

Aanvankelijk werd voorgehouden dat de rechtsmachten van onderzoek, raadkamer en kamer van inbeschuldigingstelling, onbevoegd waren om over de burgerlijke actie te oordelen. (Cornil, « Loi de défense sociale », n° 54, Revue de Droit Pénal, 1930, blz. 1036 en Picard, « Delinquants anormaux et récidivistes » n° 156).

Het blijkt echter uit de tekst en uit de economie van de wet van 9 April 1930 dat de wetgever ook hier de burgerlijke belangen heeft willen doen regelen door de strafrechter gevat door de publieke vordering. De rechtsmachten van onderzoek hebben de bevoegdheid, na het bestaan van het strafbaar feit te hebben vastgesteld, een einde te stellen aan de publieke vordering door de internering te bevelen of niet te bevelen wegens afwezigheid van sociale gevaarlijkheid bij de delinkwent. In beide gevallen krijgt de zaak voor het onderzoeksgerecht haar definitief beslag (o.m. 26-2-1934, Revue Dr. Pénal, 1934, blz. 272). Derhalve werd aan de rechtsmachten van onderzoek een werkelijke zending van wijzen toebedeeld. Dit spruit uit artikelen 7, 8, 11 en 12 van de wet en het Hof van Cassatie heeft dit in verscheidene arresten op ondubbelzinnige wijze bevestigd (o.m. Cass. 10-4-1933, Revue de Droit Pénal, blz. 482). Ware het onderzoeksgerecht niet bevoegd om over de burgerlijke actie te vonnissen, zou zulks voor gevolg hebben dat de regelmatig aangestelde burgerlijke partij vóór de onderzoeksrechter, naar de burgerlijke rechtbank zou dienen verzonden te worden, wat regelrecht in strijd zou zijn met de tekst van art. 12 die beide vorderingen te gelijktijd wil beslecht zien. De rechtspraak heeft dan ook de bevoegdheid aanvaard van de rechtsmachten van onderzoek om uitspraak te doen over de burgerlijke vordering en, na het bekend arrest van het Hof van Beroep te Luik in dato van 29 Juni 1939 werd dit beginsel eenparig aangenomen. (Luik, 29 Juni 1939,

Pas. 1940, II, 10; Cass. 14 Febr. 1944, Pas. 1944, I, 208; Gent. K. I., 27 Dec. 1944, J. T., 1945, bl. 185).

Hieruit volgt dat de gelaedeerde, onverminderd het recht zijn belangen te vervolgen voor de burgerlijke rechtbank, zich met goed gevolg burgerlijke partij kan stellen én vóór de rechtsmachten van wijzen én voor de rechtsmachten van onderzoek, telkens de rechter statueert op grond van art. 7 van de wet van 1930. Het weze opgemerkt dat in geval van politieke- en persmisdrijven exclusief aan het Assisenhof de bevoegdheid werd verleend de internering te bevelen; zodat dus de onderzoeksgerechten voor deze inbreuken over de ganse lijn onbevoegd zijn.

In de veronderstelling dat de materialiteit der feiten is gebleken, kunnen zich, naar gelang de burgerlijke vordering gebracht wordt voor de rechtsmacht van wijzen of voor de rechtsmachten van onderzoek, verschillende eventualiteiten voordoen afhankelijk van de toestand van de verdachte op het ogenblik der feiten en op het moment der proceduur.

A) Rechtsmachten van wijzen :

1. De rechter stelt vast dat verdachte zich op het ogenblik van het feit bevond in een der toestanden voorzien bij art. 1 (krankzinnigheid, geestesstoornis of geesteszwakte waardoor het hem onmogelijk wordt zijn daden te beheersen) en dat hij zich thans (bij de proceduur) nog in een dergelijke toestand bevindt.

Bij toepassing van art. 7 kan de rechter de internering bevelen of deze niet bevelen wanneer het hem n.l. voorkomt dat verdachte geen sociaal gevaar oplevert. In beide gevallen stelt hij een einde aan de publieke vordering. Beveelt hij de internering niet, omdat de openbare veiligheid dit niet vereist, dan doet hij een juiste toepassing van de wet op het sociaal verweer. Hij is derhalve bevoegd om over de burgerlijke vordering uitspraak te doen en dit binnen de perken van artikel 1386 bis (B. W.), ook bij niet internering. Art. 12 vereist ten andere niet dat de strafrechter de internering beveelt, alleen wordt geveerd dat de rechtsvordering tot straf en deze tot vergoeding tegelijk bij hem aanhangig gemaakt zijn.

2. De rechter stelt vast dat verdachte op het ogenblik van het feit normaal was maar zich bij de proceduur in een der toestanden bevindt van art. 1.

Hij dient toepassing te doen van de wet van 1930, internering of niet-internering bij niet-gevaarlijkheid. Hij is bevoegd te beschikken over de burgerlijke vordering en dit op grond van artikelen 1382 en 1383 B.W. met integrale schadevergoeding.

3. De verdachte bevond zich op het ogenblik der feiten in een der bij art. 1 voorziene toestanden, maar is genezen bij de rechtspleging.

De wet van 9 April 1930 stelt zich op het moment van de proceduur en is derhalve niet van toepassing. Integendeel speelt art. 71 S. W. en dringt de vrij-spraak zich op.

De strafrechter van wijzen is bevoegd over de burgerlijke vordering te statueren, maar binnen de perken van art. 1386 bis B.W.

Vóór de wet van 16 April 1935 (art. 1386 bis B.W.) diende de burgerlijke partij in dit geval afgewezen. De burgerlijke vordering steunde dan op artikelen 1382 en 1383 B.W. die een schuld vereisen. (Corr. Antwerpen, 22 Febr. 1933, Revue de Dr. P. 1933, blz. 604).

Sedert 16 April 1935 is het niet meer de fout, maar de billijkheid die de grondslag der actie tot vergoeding vormt. Het feit werd materialiter gepleegd, de ver-

volging werd ingespannen en de burgerlijke actie blijft het accessorium ervan.

De rechter oordeelt volgens de billijkheid over de civiele vordering en het is precies de strafrechter die het best geplaatst is om in het licht der omstandigheden naar billijkheid te oordelen.

4. De verdachte bevindt zich bij de procedure in een normale toestand en was dit eveneens ten tijde van het feit.

In dit geval is er geen grond tot toepassing van de wet op het sociaal verweer. Een straf dringt zich op en de burgerlijke belangen dienen vervolgd volgens het gemene recht en op grond van artikelen 1382 en 1383 van het B.W.

B) Rechtsmachten van onderzoek :

1. De verdachte bevindt zich bij de procedure en ten tijde van het feit in een der toestanden voorzien bij art. 1.

Toepasselijkheid van de wet op het sociaal verweer met mogelijke internering. In elk geval neemt de publieke vervolging een einde.

Het onderzoeksgerechtigd is bevoegd om te statuëren over de civiele vordering, maar binnen de perken van art. 1386 bis B. W.

2. De verdachte was normaal op het ogenblik der feiten maar is in een der toestanden voorzien bij art. 1 bij de rechtspleging.

Zelfde regeling als hierboven, maar toepassing van art. 1382 en 1383 B. W.

3. De verdachte was ten tijde der feiten in een der toestanden voorzien bij art. 1, maar is thans hersteld.

Bij toepassing van art. 71 S. W. werd geen inbreuk gepleegd. Het onderzoeksgerechtigd is niet bevoegd om over de burgerlijke belangen te statuëren. In dit geval wordt immers geen beschikking genomen op grond van de wet van 1950 en treden de rechtsmachten van onderzoek niet op als rechtsmachten van wijzen. De burgerlijke vordering dient ingesteld vóór de burgerlijke rechtbank op grond van art. 1386 bis B. W.

4. De rechter stelt vast dat verdachte zich noch bij de rechtspleging, noch ten tijde van het feit in een der toestanden bevond voorzien bij art. 1.

In dit geval is er verwijzing naar de strafrechtsmacht van wijzen. De burgerlijke vordering dient voor deze rechtsmacht vervolgd. Toepassing van artikelen 1382 en 1383 B. W.

* * *

Art. 8 der wet van 9 April 1930 voorziet dat de beschikkingen van de raadkamer en de beschikkingen van de rechtbank ter terechtzitting vatbaar zijn voor hoger beroep.

In tegenstelling met art. 4, dat in zake in observatiestelling enkel het beroep openstelt aan de verdachte en het Openbaar Ministerie — de in observatiestelling enkel een maatregel van onderzoek zijnde — voorziet het artikel 8 geen enkele beperking, maar bepaalt het alleen dat de beschikkingen voor beroep vatbaar zijn.

Uit de artikelen 8 en 12 gecombineerd spruit aldus ongetwijfeld het recht voor de burgerlijke partij beroep in te stellen. De benadeelde partij heeft ten andere, krachtens art. 1 van de wet van 22 Juli 1927 en het lid 15 van het enige artikel van de wet van 25 October 1919, het recht de debatten vóór het onderzoeksgerechtigd bij te wonen en er het woord te voeren.

De burgerlijke partij heeft aldus het recht beroep

aan te tekenen met het oog op de gebeurlijke betwisting nopens de omvang der geleden schade, nopens de haar toegekende vergoeding en met het oog op het vastleggen van de grondslag waarop haar aanspraken zijn gesteund.

Naar gelang de laedens normaal of niet normaal was op het ogenblik der feiten zal haar vordering immers gesteund zijn op een louter recht (artikelen 1382 en 1383 B. W.) ofwel op de billijkheid (art. 1386 bis B.W.). De burgerlijke partij kan er dus gebeurlijk alle belang bij hebben de geestestoestand van de verdachte ten tijde van het feit te betwisten en gebeurlijk in beroep om de aanstelling van andere deskundigen te verzoeken; zelfs dan wanneer dit als gevolg mocht hebben onrechtstreeks het strafrechtelijk lot van de verdachte te wijzigen. De kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Gent heeft deze zienswijze aangenomen in haar arrest van 27 December 1944 (J. T., 1945, blz. 185).

Ook het verzet en de voorziening in verbreking staan open voor de burgerlijke partij. De wet van 9 Maart 1908 heeft uitdrukkelijk aan de verstekmakende burgerlijke partij het recht toegekend verzet aan te tekenen en de voorziening in verbreking is mogelijk krachtens de artikelen 177, 373 en 412 van het wetboek van strafvordering en het art. 7 van de wet van 1 Mei 1849. Anderzijds bepaalt art. 29 van de wet van 9 April 1930 dat alle bepalingen der strafrechtspleging, die niet strijdig zijn met de bepalingen van deze wet, van toepassing blijven. Derhalve kunnen ook deze middelen van verhaal aangewend worden en dit volgens de gewone bepalingen der strafrechtspleging.

A) Beroep :

1. Beroep tegen de beschikkingen der rechtsmachten van wijzen :

Dit beroep dient aangetekend op grond en in de vormen van het gemeen recht. Door het beroep wordt de zaak overgedragen aan de rechtsmacht van wijzen bij het Hof van Beroep. (In zake in observatiestelling wordt het beroep altijd gebracht voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling zelfs wanneer de in observatiestelling werd bevolen door de rechtsmacht van wijzen). De burgerlijke partij heeft echter geen recht van beroep tegen een beslissing over de in observatiestelling.

2. Beroep tegen de beschikkingen van de raadkamer :

Dit beroep dient ingesteld overeenkomstig de artikelen 135 en 203 van het wetboek van strafvordering. De rechtsmacht in beroep is de kamer van inbeschuldigingstelling. Het is hier de vorm van beroep die gemeenlijk oppositie genoemd wordt, hoewel het eigenlijk de zaak overdraagt aan een andere en hogere rechtsmacht.

B) Verzet :

1. Verzet tegen de beschikkingen van de rechtsmachten van wijzen :

Dit verzet is mogelijk volgens het gemeen recht en in de gewone vormen en tegen de beschikkingen van de rechtsmachten van wijzen in eerste aanleg en tegen deze van de rechtsmachten van wijzen in graad van beroep.

2. Verzet tegen de beschikkingen van de rechtsmachten van onderzoek :

Volgens de gewone strafrechtspleging kan de ver-

stekmakende partij geen verzet aantekenen tegen de beschikkingen van de onderzoeksgerechten, daar de beschikkingen van deze rechtsmachten geen eigenlijke beslissingen ten gronde inhouden « La juridiction d'instruction ne juge pas; elle se borne à apprécier s'il y aura lieu de juger » (Proc. Gen. Leclercq, Noot onder Cass. 12 mai 1930, Pas. 1930, I, 211).

In het kader van de wet van 9 April 1930 statueren de onderzoeksgerechten echter als ware rechtsmachten van wijzen. Van dan af blijft het aangewezen dat de verstekmakende partij, gerechtigd is verzet aan te tekenen (Hayoit de Termicourt, « Etude sur l'opposition aux décisions rendues par les juridictions correctionnelles et les Tribunaux de police, n° 17. Revue Dr. P., 1932, blz. 713).

De verstekmakende burgerlijke partij kan dus eveneens verzet aantekenen tegen de beschikkingen van beide rechtsmachten van onderzoek, zoals tegen de beschikkingen van de rechtsmachten van wijzen.

C) Voorziening in verbreking :

Daar de burgerlijke vordering, door de aanstelling als burgerlijke partij, een accessorium wordt van de publieke vordering kan derhalve alleen een voorziening in verbreking worden ingesteld tegen een definitieve beschikking over deze vordering, die in laatste aanleg en over haar beroep, heeft gewezen. De beschikking dient definitief te zijn « erga omnes ».

1. Voorziening tegen de beschikkingen van de rechtsmachten van wijzen (arresten van het Hof van Beroep) :

De voorziening is altijd mogelijk volgens de regelen van het gemeen recht.

2. Voorziening tegen de rechtsmachten van onderzoek (Kamer van inbeschuldigingstelling) :

De voorziening is mogelijk wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling beschikt op grond van art. 7 van de wet op het sociaal verweer, door de internering te bevelen of te weigeren voor het geval dat verdachte geen gevaar oplevert voor de maatschappelijke veiligheid. Doet de Kamer echter geen toepassing van deze wet, dat is de voorziening niet mogelijk. Deze rechtsmacht heeft in dit geval geen bevoegdheid om over de burgerlijke eis uitspraak te doen en in elk geval stelt een dergelijke beschikking geen einde aan de publieke vordering. De voorziening is derhalve voor geen enkele partij mogelijk (Cass. 21 Jan. 1935, Revue de Dr. P. 1935, blz. 260; Cass., 31 Jan. 1938, Pas. 1938, I, 25), ten ware de bestreden beschikking werd verleend over de bevoegdheid (art. 416 van strafvordering).

Wanneer de civiele actie voor de strafrechtsmachten aanhangig wordt gemaakt, zijn het de voorschriften der stravordering die van toepassing zijn. Geen enkele bepaling van dit wetboek verplicht aldus de burgerlijke partij de vertegenwoordiger van de verdachte in zake te roepen. Is de verdachte gebeurlijk geïnterdiceerd, voorzien van een voorlopige beheerder of bijgestaan door een gerechtelijk raadsman, dan wordt toch de actie rechtstreeks tegen de verdachte alleen ingespannen.

De Belgische, zowel als de Franse rechtspraak, hebben ten overstaan der onbekwamen standvastig deze stelling gehuldigd. (Cass. 15 Juli 1907, Pas. 1907, I, 337 en Cass. 12 Jan. 1914, I, 56; Cass. Fr. 22-2-1896, Sirey, 1898, I, 337; Hof van Beroep Brussel, 29 Mei 1934, Revue de Dr. Pénal, 1934, blz. 1034).

Ook in geval van rechtstreekse dagvaarding voor de strafrechtsmacht geldt deze regel (Cass. 12 Jan. 1914,

Pas. 1914, I, 56 met advies van de heer Advocaat Generaal Pholien).

* * *

Indien de strafrechter uitspraak doet op de burgerlijke vordering dient hij, indien de burgerlijke partij het vordert, de lijfswang uit te spreken, overeenkomstig en binnen de perken van de wet van 27 Juli 1871. Geen enkele tekst van de wet van 9 April 1930 of van de wet van 16 April 1935, heeft de kwestie van de lijfswang aangeraakt.

In verband met het artikel 11 van de wet van 9 April 1930, werd door sommige auteurs (o.m. Picard, op. cit., n° 60) en ook door een arrest van het Hof van Beroep te Gent, in dato 30 Juli 1948 (Rechtskundig Weekblad 1948-49, kol. 117) de lijfswang, voor de inning der gerechtskosten (art. 47 S. W. B.) strijdig beschouwd met de geest van de wet. Deze zienswijze, hoewel op geen enkele wettekst gesteund, kan zich rechtvaardigen in het kader van de strafrechtelijke politiek door de wet gehuldigd. Het is inderdaad onlogisch een verdachte, die aan een gewone straf wordt onttrokken om aan een speciaal geneeskundig regime te worden onderworpen, voor wat de gerechtskosten betreft, met een gewone veroordeelde gelijk te stellen en aan het regime van een gewone gevangenisstraf, voor de uitvoering van de lijfswang, te onderwerpen. Een ontoerekenbaar verklaarde veroordelen in de gerechtskosten is reeds op zich zelf een « inelegantia juris ». Samen met de veroordeling tot teruggaaf en de bijzondere verbeurdverklaring, is de veroordeling tot de kosten reeds uitzonderlijk in het raam van de wet, waarbij uitteraard alle straffen door de internering moeten opgeslorpt worden.

Deze zienswijze kan echter naar onze mening niet uitgebreid worden, wat betreft de lijfswang gevorderd door de burgerlijke partij. De strafrechter moet, indien hij erom verzocht wordt de lijfswang uitspreken (Cass. 11 Mei 1903, Pas. 1903, I, 216) en geen enkele tekst heeft daar een wijziging aan gebracht. De lijfswang, voorzien door de wet van 1871, heeft ten andere geenszins het karakter van een straf maar is enkel een borg voor de uitvoering der burgerrechtelijke veroordeling (Cass. 20 Dec. 1926, Pas. 1927, I, 212; Cass. 7 October 1935, Pas. 1935, I, 354). De veroordeling tot schadevergoeding en de lijfswang tot uitvoering dezer veroordeling valt buiten de strafrechtelijke politiek van de wet op het sociaal verweer.

Het art. 6 van de wet van 27 Juli 1871 dient limitatief te worden geïnterpreteerd en de strafrechtelijke ontoerekenbaarheid heeft geen weerslag op het burgerrechtelijk statuut van de laedens. Indien deze niet valt in een der categorieën, in dit artikel opgesomd, dient dus de lijfswang te worden uitgesproken telkens de burgerlijke partij er om verzoekt.

* * *

Indien het in overeenstemming is met de billijkheid, dat de krankzinnige in sommige gevallen tot een zekere schadevergoeding kan worden veroordeeld binnen de perken van artikel 1386bis B.W., kan de vraag echter gesteld worden, indien de gelijkschakeling van de krankzinnigen en de abnormalen, door dit artikel aangenomen naar het voorbeeld van artikel 1 van de wet op het sociaal verweer, in de practijk altijd evenzeer aan dit postulaat der billijkheid beantwoordt.

Zelfs louter theoretisch kan bezwaarlijk worden gerechtvaardigd, waarom ten slotte rekening dient te worden gehouden met een vermindering van toerekenbaarheid om de voor de gelaedeerde ongunstige ge-

volgen, voortvloeiende uit de klassieke leer, te temperen, wat juist het hoofddoel was van de wet. Is het in het belang van de benadeelde en overeenkomstig met onze begrippen over het wettelijk verdedigde patrimonium, dat in hoofde van de krankzinnige een aansprakelijkheid zonder fout wordt aangenomen, — want in de grond is het dat, weze het dan nog ingegeven terwille van de billijkheid, — dan kan dit niet worden gezegd omtrent de verminderde aansprakelijkheid van de abnormalen voortvloeiende uit hun verminderde toerekenbaarheid.

Spijts alle pogingen, bij de bespreking van de wet aangewend, om de klassieke verantwoordelijkheids-theorie te eerbiedigen, werd in wezen een dubbele bres in deze leer geslagen.

Voor de krankzinnigen werd een aansprakelijkheid aangenomen zonder fout en voor de abnormalen kan de verantwoordelijkheid, hoewel er schuld kan voorhanden zijn, geheel of gedeeltelijk worden verworpen.

De wetgever heeft de gelijkschakeling gemotiveerd, door de moeilijkheid te onderlijnen van het onderscheid tussen de krankzinnigen en de abnormalen met ruim verminderde toerekenbaarheid. Eigenlijk komt dit er op neer de moeilijkheid te verplaatsen. Immers, niet alle abnormalen vallen onder de toepassing van artikelen 1 en 7 van de wet van 1930 en van artikel 1 van de wet van 1935, maar alleen deze, die door erge geestesstoornissen zijn aangetast en van wie de toerekenbaarheid in evengrote mate is verminderd. De vraag stelt zich wat gemakkelijker is, de krankzinnigen van de zwaar abnormalen of deze laatste van de min gekarakteriseerde psychopathen te onderscheiden. Waar ligt de grens tussen de abnormalen op wie de wet dient toegepast en deze wier geestesstoornis niet voldoende is, om in het medicaal regime te worden opgenomen? Strafrechtelijk en in acht genomen de doelstelling van de wet op het maatschappelijk verweer, kan wellicht een soepele diagnose naar de graad van toerekenbaarheid, dit postlaait het beste dienen; civielrechtelijk kan dit op zijn minst worden betwijfeld en heeft iedere overdreven soepelheid het omgekeerd effect van hetgeen met artikel 1386 bis werd beoogd. Niet de benadeelde geniet dan van de billijkheid, maar de laedens.

Anderzijds is het duidelijk, dat niet bij de krankzinnigen de delinkwentie het meest voorkomt, maar wel bij de abnormalen, die door hun dikwijls schijnbaar normale toestand de gelegenheid hebben zich vrij in de maatschappij te bewegen. Volgens de eerste vijfjaarlijkse statistiek, gepubliceerd door Dr Vervaeck (Revue Droit Pénal, 1936, blz. 638) bedraagt de criminaliteit onder de drie groepen van mannelijke abnormalen: 21,76% voor de krankzinnigen; 46,07% voor de onevenwichtigen en 32,17% voor de debielen. Bij de vrouwen zijn de verhoudingen respectievelijk 33,79%, 40% en 21,21%. Specifiek voor de delicten tegen de eigendom zien we 80 krankzinnigen, 270 onevenwichtigen, 126 debielen. — 12 krankzinnigen, 22 onevenwichtigen en 12 debielen maakten zich plichtig aan brandstichtingen, terwijl 54 krankzinnigen, 72 onevenwichtigen en 26 debielen werden vervolgd voor doodslag. Het komt dus neer, wat betreft de mannen, op 21,76% misdadige krankzinnigen en 78,24% abnormalen met verminderde toerekenbaarheid en voor de vrouwen op 33,79% krankzinnigen en 66,21% abnormalen.

Zeker, de rechter kan, voor het bepalen van het

bedrag der schadevergoeding, rekening houden van de graad van toerekenbaarheid van de laedens, en de krankzinnige en de abnormale dader van hetzelfde misdrijf tot een niet gelijke vergoeding veroordelen (Pasin. 1935, blz. 287). Laat de praktijk het evenwel de rechter toe, in het kader van de wet van 1930 met dit onderscheid rekening te houden?

De psychiater als deskundige aangesteld tijdens een strafonderzoek, met het oog op de gebeurlijke toepassing van de wet van 9 April 1930 en artikel 71 S. W., krijgt zijn opdracht in de termen van deze artikelen: «Lijdt verdachte aan krankzinnigheid, of is hij door erge geestesstoornis of geesteszwakte aangedaan, waardoor hij onbekwaam wordt zijn daden te beheersen; bevond hij zich in deze toestand op het ogenblik van de feiten?» De deskundige legt zijn besluiten neer in dezelfde categorieke termen.

Hij weet dat de formule «waardoor hij onbekwaam wordt zijn daden te beheersen» niet aan de werkelijkheid dient te beantwoorden, opdat de wet op het sociaal verweer haar beslag zou krijgen en dat een ruim verminderde beheersingsmogelijkheid voldoende is. (Zie o.m. Doc. Parl., Kamer, 1926-27, n° 211; Ann. Parl., 1927-28, blz. 79 en 80; Cornil, «La loi de défense sociale», n° 5; Revue de Droit Pénal, 1930, blz. 854.) Hij volgt echter de fictie van de wet, hem door de wettelijke tekst in de opdracht opgedrongen en niemand kanten slotte achterhalen wat de marge is tussen de werkelijke graad van toerekenbaarheid, door de expert geschat, en de in de juridische termen neergelegde conclusie. De afstand tussen de reële vastgestelde ontoerekenbaarheid en de officiële kan derhalve afhangen van de persoonlijke appreciatie van de deskundige, van zijn eigen inzichten in de jonge wetenschap der psychiatrie en vooral van zijn beoordeling nopens de opportuniteit de wet op het sociaal verweer al of niet te zien toepassen.

In hoever is het dan de jurist mogelijk de besluiten van de deskundige te verwerpen?

Waarop baseert ten slotte de deskundige zich om de toestand van de verdachte vast te stellen op het ogenblik van de feiten, ogenblik dat de toepassing bepaalt niet alleen van artikel 71 S. W., maar ook van artikel 1386 bis B. W.? In feite is de psychiater in zijn onderzoek gelimiteerd binnen de actuele geestestoestand van de verdachte en dient hij vooral uit deze gegevens de toestand ten tijde van het feit af te leiden. In de praktijk zien we dan altijd, ten ware de geestesstoornis klaarblijkelijk tijdens de rechtspleging is ingetreden, de deskundige een gelijkvormig besluit neerleggen en betreffende de tegenwoordige geestestoestand en nopens deze op het ogenblik der feiten. Quid b.v. voor de lucida intervalla, van geen belang voor de wet van 1930, maar wel voor artikel 1386 bis B. W.?

Aan de wet van 9 April 1930 wordt terecht of ten onrechte verweten dat de psychiater de strafrechter verdringt. Het stemt in elk geval tot overweging in hoever het «recht» en de «billijkheid» erbij hebben gewonnen dat de geest en de terminologie van deze wet op burgerlijk gebied werden overgedragen.

P. VAN ACKER,

Rechter in de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 31 October 1952.

Eerste voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Piret.

Eerste advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Erfrecht. — Uiterste wilsbeschikking. — Nietigheid van een legaat, dat is vermaakt met een ongeoorloofd doel (art. 6 B.W.).

Blijkens art. 900 B.W. heeft de nietigheid van een ongeoorloofde voorwaarde, die aan een uiterste wilsbeschikking is verbonden, niet de nietigheid ten gevolge van die beschikking, zelfs wanneer de erf-later uitdrukkelijk de geldigheid van deze laatste afhankelijk heeft gesteld van de voorwaarde. Doch met of zonder daaraan verbonden voorwaarde is de uiterste wilsbeschikking, waarvan het doel ongeoorloofd is, krachtens art. 6 B.W., dat alle rechts-handelingen beheerst, nietig.

Het legaat, waarbij een onroerend goed wordt vermaakt met bepaling, dat de legataris het nooit zou mogen verkopen, zulks met het doel het vermaakte goed in de familie te behouden, is derhalve nietig als in strijd met de artikelen 537 en 1598 B.W.

Belot - Trine t/ David - Trine.

Gelet op het bestreden arrest, de 4de Juli 1951 ge-wezen door het Hof van Beroep te Luik ;

Gelet op het eerste middel : schending van de arti-kelen 6, 900, 967, 1002, 1014, 1131 en 1352 van het Burgerlijk Wetboek en van artikel 97 van de Grond-wet, doordat het bestreden arrest nietig heeft ver-klaard het legaat van haar onroerend goed met des-zelfs aanhorigheden, gedaan door dame Laure Trine de 20 Maart 1948 ten gunste van haar petekind Jackie Belot, onder de last het vermaakte onroerend goed nooit te verkopen, omdat deze ongeoorloofde voorwaar-de de doorslaggevende beweeggrond tot het legaat zou geweest zijn, zulks terwijl bij toepassing van arti-kel 900 van het Burgerlijk Wetboek het legaat had dienen te worden gehandhaafd zonder de voorwaarde of de last, omdat in alle beschikking onder levenden of bij testament alleen de ongeoorloofde voorwaar-den als niet geschreven worden beschouwd, hetgeen impliceert dat, wanneer aan een legaat een ongeoor-loofde voorwaarde is verbonden, het in elk geval van-wege het wettelijke vermoeden dient te worden on-derscheiden van en gehandhaafd zonder de voor-waarde, waarop de rechter geenszins acht mag slaan, welke ook feitelijk de wil heeft kunnen wezen van de erf-later en onverschillig of de voorwaarde zelve de enige reden van bestaan zou geweest van het legaat en de essentiële en uitsluitende beweeggrond daartoe, en zulks terwijl bovendien de rechtvaardig-ing van de beslissing, waarbij het litigieuze legaat wordt vernietigd, niet te vinden is in de motieven van het arrest, hetwelk alleenlijk vaststelt dat het beding van onvervreemdbaarheid de reden van bestaan is geweest van het legaat en de doorslaggevende be-weeggrond daartoe, dat het doel hetwelk de erflaat-ster op het oog had en nastreefde in hoofdzaak erin heeft bestaan het huis van de familie daarin te be-

houden en dat in het testament de gedachte aan een vrijgevigheid dermate op de achtergrond is gebleven dat, had de erflaatster de zekerheid gehad dat het huis niet uit de familie zou zijn gegaan, zij zeker bij haar testament anders zou hebben beschikt dan zij gedaan heeft :

Over de grond van niet-ontvankelijkheid : (zonder belang).

Over het middel :

Overwegende dat dame Laure Trine, die aan de zoon van aanleggers haar huis met de aanhorigheden ervan had vermaakt, bij haar testament beschikte dat de legataris het vermaakte goed nooit zou mogen verkopen ;

Overwegende dat de rechter over de grond be-slist heeft dat de clause van onvervreemdbaarheid ongeoorloofd was en dat tegen zijn beslissing in dit opzicht niet wordt opgekomen ;

Overwegende dat het middel aan het bestreden arrest verwijt de testamentsbeschikking met schen-ding van artikel 900 van het Burgerlijk Wetboek in haar geheel te hebben vernietigd terwijl het de onge-oorloofdheid van de clause aannam ;

Overwegende dat blijkens artikel 900 van het Bur-gerlijk Wetboek de nietigheid van de ongeoorloofde voorwaarde, welke aan een bij testament gedane be-schikking is verbonden, de nietigheid niet tot gevolg heeft van de vrijgevigheid, zelfs wanneer de erf-later uitdrukkelijk derzelve geldigheid afhankelijk heeft gesteld van de voorwaarde ;

Overwegende echter dat met of zonder daaraan ver-bonden voorwaarde de testamentsbeschikking, wel-ker doel ongeoorloofd is, bij toepassing van artikel 6 van het Burgerlijk Wetboek, hetwelk al de rechtshan-delingen beheerst, generlei uitwerking kan hebben ;

Overwegende dat het bestreden arrest, hetzij bij eigen gronden, hetzij bij verwijzing naar die van de eerste rechter, feitelijk vaststelt dat « de erflaatster haar onroerend goed aan haar petekind enkel ver-maakt heeft ten einde het onvervreemdbaar te ma-ken ; dat zij, om dat doel te bereiken, haar toevlucht heeft genomen tot een onbeheindige listigheid, waarin de gedachte aan een vrijgevigheid dermate op de achtergrond is gebleven dat, had zij de zekerheid ge-had dat het huis niet uit de familie zou zijn ge-gaan, zij zeker bij haar testament anders zou hebben beschikt dan zij heeft gedaan », dat het legaat in de geest der erflaatster enkel « een onbeholpen middel » is geweest om « uitsluitend dit enig doel » te be-reiken ;

Overwegende dat het arrest er aldus op wijst dat aan de de cujus, toen zij het legaat deed, niets anders voor ogen stond dan het onroerend goed, voorwerp van het legaat, voor onafzienbare tijd onvervreemd-baar te maken, zodoende de artikelen 537 en 1598 van het Burgerlijk Wetboek schendend ;

Dat het arrest, door te beslissen dat zodanige tes-tamentsbeschikking nietig was bij toepassing van arti-kel 6 van het Burgerlijk Wetboek geen der in het middel aangehaalde wetsbepalingen geschonden heeft ; dat hetzelfde in rechte faalt ;

Over het tweede middel : (zonder belang).

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 27 October 1952

Voorzitter : M. Wouters.

Raadshcer-Verslaggever : M. De Bersaques.

Eerste advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Epuratie. — Plaatsing op epuratielijst op grond van hetzelfde feit, waarvan de betrokkene door de Militaire Rechter was vrijgesproken. — Onbevoegdheid van de Krijgsauditeur daartoe.

Uit het Verslag aan de Regent bij het Wetsbesluit van 19 September 1945 blijkt dat artikel 7 van dat Wetsbesluit aldus moet worden verklaard dat, wanneer de Strafrechter, die heeft te oordelen over een der in Hoofdstuk II van Titel I van Boek II van het Wetboek van Strafrecht strafbaar gestelde feiten, de verdachte heeft vrijgesproken om een andere reden dan de verjaring van het recht tot strafvordering, alleen die rechter bevoegd is om te oordelen of de verdachte al dan niet vervallen moet worden verklaard van de in art. 123 sexies van het Wetboek van Strafrecht bedoelde rechten, zodat de Krijgsauditeur niet meer bevoegd is de vrijgesproken verdachte naderhand om hetzelfde feit in te schrijven op de bij art. 4 van voormeld Wetsbesluit voorziene lijst.

De wijziging van art. 7 van het Wetsbesluit van 19 September 1945 bij art. 7 der Wet van 14 Juni 1948 is niet toepasselijk, wanneer de vrijspraak door de Militaire Rechter was uitgesproken vóór de inwerkingtreding van de Wet van 14 Juni 1948.

Cuvelier M.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen dd. 22 September 1948 door het Hof van Beroep te Gent;

Over het enig middel : schending van de artikelen 2, 4 en 7 van het Wetsbesluit van 19 September 1945, doordat het bestreden arrest eisers naam op de lijst, voorzien bij artikel 4 van voormeld Wetsbesluit gehandhaafd heeft voor een termijn van 20 jaar, gelet op zijn lidmaatschap van het V.N.V. sedert einde 1940 tot September 1944, zulks terwijl een vonnis van de Krijgsraad te Brugge dd. 22 Januari 1947, dat in kracht van gewijsde is gegaan, hem vrijgesproken had van de telastlegging van inbreuk op artikel 118bis van het Wetboek van Strafrecht wegens namelijk lidmaatschap van het V.N.V. tussen November 1940 en September 1944, zonder krachtens artikel 7 van het Wetsbesluit van 19 September 1943 op eiser artikel 2 van voormeld Wetsbesluit toe te passen, zodat de Krijgsauditeur niet meer bevoegd was om naderhand eisers naam op de lijst, voorzien bij artikel 4, in te schrijven en dat het bestreden arrest derhalve deze inschrijving niet vermocht te handhaven;

Overwegende dat de voorziening regelmatig ingesteld werd op grond van artikel 9 der wet van 29 Februari 1952;

Overwegende dat uit het verslag aan de Regent, dat het Wetsbesluit van 19 September 1945 voorafgaat, blijkt dat artikel 7 van dit Wetsbesluit aldus diende te worden verklaard dat, wanneer de strafrechter, bij wie een der in hoofdstuk II van titel I van Boek II van het Wetboek van Strafrecht voorziene misdrijven aanhangig was gemaakt, vrijsprak om een andere reden dan verjaring van de publieke vordering, deze rechter alleen bevoegd was om te oordelen of de

verdachte al dan niet vervallen diende te worden verklaard van de rechten voorzien bij artikel 123 sexies van het Wetboek van Strafrecht, zodat de Krijgsauditeur niet meer bevoegd was voor hetzelfde feit de vrijgesprokene verdachte naderhand op de bij artikel 4 voorziene lijst in te schrijven;

dat zulks in casu wel het geval is geweest, vermits eiser op 22 Januari 1947 door de Krijgsraad te Brugge vrijgesproken werd van de telastlegging, namelijk, « als lid van het V.N.V. » tussen November 1940 en September 1944 de bij artikel 118bis van het Wetboek van Strafrecht strafbaar gestelde misdaad te hebben gepleegd en het bestreden arrest de inschrijving door de Krijgsauditeur bij de Krijgsraad te Brugge op 5 Augustus 1947 van eisers naam op de lijst, voorzien bij artikel 4 van het Wetsbesluit van 19 September 1949 heeft gehandhaafd, omdat aanlegger « vrij en bewust toetrad tot het V.N.V. op het einde van 1940 en dit lidmaatschap behield tot de bevrijding van het land »;

Overwegende dat, zo art. 27 van het Wetsbesluit van 19 September 1945 gewijzigd werd bij artikel 7 der wet van 14 Juni 1948, deze wijziging niet toepasselijk is, wanneer de beslissing van het Militair Gerecht vóór de inwerkingtreding der wet van 14 Juni 1948 gewezen werd;

dat het bestreden arrest de in het middel vermelde wetsbepalingen aldus heeft geschonden;

Om deze redenen :

Verbreekt de bestreden beslissing;

Beveelt dat dit cassatie-arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Hof van Beroep te Gent en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing; verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel;

Laat de kosten ten laste van de Staat.

NOOT : Verg. o.a. Verbreking 11 Juli 1949, R.W. 1949-1950, 252 en Verbreking 24 October 1949, R.W. 1949-1950, 822.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 28 Januari 1952.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast (verslaggever) en Buch.

Auditoraat : M. Van Assche, auditeur.

Advocaat : Mr Gillon.

1. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Bekwaamheid om te handelen.
2. Krijgsmacht en Rijkswacht. — Militie. — Geschillen.
3. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Belang.

Uit het persoonlijk karakter van de militieverplichtingen volgt dat de minderjarige miliciens voor alle daarop betrekking hebbende akten rechtsbekwaam is, namelijk voor het instellen van beroep bij de Raad van State. Zijn vader heeft derhalve geen persoonlijk belang bij het vorderen der nietigverklaring van de beslissing waarbij de Minister van Binnenlandse Zaken weigert zijn geval aan de commissie voor ontheffing van militaire dienstplicht voor te leggen.

De vader heeft evenmin bevoegdheid om zijn zoon bij het indienen van het verzoekschrift te vertegenwoordigen.

Carrette (handelende in eigen naam in naam van zijn minderjarige zoon) en Carrette t/ Belgische Staat (Minister van Binnenlandse Zaken)

Gezien het verzoekschrift d.d. 21 Augustus 1952 ;

Overwegende dat het beroep strekt tot de vernietiging van de akte d.d. 23 Juli 1952 waarbij de Minister van Binnenlandse Zaken aan verzoeker liet weten dat « op stuk van gelijkstelling met broederdiensten, geen enkele wetsbepaling inzake militie toelaat in de persoon van eenzelfde milicien twee broederdiensten te cumuleren » ;

Overwegende dat Carrette Robert bij brief d.d. 30 Mei 1952 aan de voorzitter van de ontheffingscommissie vroeg voor deze commissie te mogen verschijnen om voor zijn derde zoon Carrette Claude, die tot de lichting 1952 behoort, de ontheffing van militaire dienstplicht te bekomen wegens drie broederdiensten; dat de Minister bij brief d.d. 23 Juli 1952 aan eerste verzoeker liet weten : « naar aanleiding van uw schrijven van 30 Mei 1952 aan de heer voorzitter van de gewezen Commissie voor ontheffingen gericht, heb ik de eer U te laten weten dat op stuk van gelijkstelling met broederdiensten, geen enkele wetsbepaling inzake militie toelaat in de persoon van eenzelfde milicien twee broederdiensten te cumuleren » ;

Overwegende dat de tegenpartij laat gelden dat het beroep niet ontvankelijk is daar het enerzijds door Carrette Claude niet werd ondertekend en de eerste verzoeker niet gerechtigd is de tweede verzoeker voor de Raad van State te vertegenwoordigen ;

Overwegende dat, luidens artikel 1 van het besluit van de Regent van 23 Augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, de beroeper bedoeld bij artikel 9 van de wet van 23 December 1946 aanhangig gemaakt worden door middel van een verzoekschrift getekend door de partij of door een advocaat van Belgische nationaliteit; dat het verzoekschrift door Carrette Claude niet werd getekend; dat bij toepassing van boven vermeld artikel 1, het door de tweede verzoeker ingediend beroep niet ontvankelijk is ;

Overwegende dat de militieplicht een persoonlijk karakter vertoont; dat de minderjarige milicien rechtsbekwaam is voor alle akten betreffende deze militieplicht; dat deze regel ook geldt voor beroepen die op grond van artikel 9 van de wet van 23 December 1946 bij de Raad van State worden ingesteld; dat hieruit volgt dat de eerste verzoeker niet gerechtigd was om op eigen gezag, op grond van een belang dat hem eigen is, het neergelegd beroep in te dienen ;

Overwegende dat het beroep derhalve niet ontvankelijk is,

BESLUIT :

Artikel 1.

Het beroep is verworpen.

Artikel 2.

De betaling van het recht van driehonderd frank, wegens kosten, valt ten laste van verzoekers.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer A. — 21 Januari 1953.

Voorzitter : M. Eyben.

Raadsheren : M.M. Gilmet en Baers.

Advicaat-generaal : M. Ost.

Advicaten : Mrs. E. Ooms en E. Vrints.

Echtscheiding. — Vonnis van echtscheiding. — Geen nietigheid van rechtswege. — Zolang een rechtsmiddel tegen een vonnis aanhangig is, kan dit vonnis niet in kracht van gewijsde gaan en kan het niet worden betekend overeenkomstig art. 264 B.W.

Geen nietigheid werkt van rechtswege, doch de vernietiging moet door de Rechter worden uitgesproken. Zolang een rechtsmiddel tegen een vonnis van echtscheiding voor de Rechtbank aanhangig is, kan dit vonnis niet in kracht van gewijsde gaan en kan derhalve niet overeenkomstig art. 264 B.W. worden betekend.

Hedgren t/ Hirth en Ambtenaar van de Burgerlijke Stand te Antwerpen.

Gezien in regelmatige uitgifte overgelegd het vonnis der rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen dd. 8 Maart 1952;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar de vorm en binnen de wettelijke termijn werd ingesteld;

Overwegende dat het voorwerp der vordering en de proceshandelingen door de eerste rechter werden omschreven in bewoordingen, waarbij het Hof zich aansluit;

Overwegende dat appellante Hedgrens Marguerite, echtgenote Hirth aanvoert dat niet het vonnis op verzet dd. 14 November 1950, maar alleen het vonnis bij verstek dd. 20 December 1949 in aanmerking dient te worden genomen om door de ambtenaar van de burgerlijke stand overeenkomstig art. 264 B. W. (Kon. Besl. 7 Febr. 1936, art. 6) te worden overgeschreven; dat voorts, nu dit vonnis betekend werd op 4 Maart 1950, de in art. 265 bedoelde termijn van hoger beroep verstreken was op 4 Mei 1950; dat geen betekening aan de ambtenaar van de burgerlijke stand geschied is binnen de twee maanden vanaf die datum en geïntimeerde derhalve krachtens de artikelen 264 en 266 (Wet van 14 Dec. 1935, art. 6) vervallen is van het voordeel van het bekomen vonnis;

Overwegende dat de bewering van appellante als zou het vonnis dd. 20 December 1949 met uitsluiting van dit van 15 November 1950 aanleiding kunnen geven tot betekening van de ambtenaar van de burgerlijke stand steunt op het ontbreken van tijdige aanzegging van het eerste vonnis aan de hoofdgriffier der rechtbank, gebrek dat door het tweede vonnis als reden van niet-ontvankelijkheid van het verzet werd aangenomen;

dat appellante in haar voor het Hof genomen besluiten het verval krachtens art. 248 van het B.W. (Kon. Besl. 30 Maart 1936, art. 41) in die zin verklaart, dat ten gevolge van de te late aanzegging het verzet wordt aangezien als nooit gedaan en als hebbende nooit bestaan, dit zonder dat deze toestand door rechtelijke beslissing moest worden vastgesteld;

Overwegende dat in strijd met de stelling van appellante principieel wordt aangenomen dat geen nietigheid haar uitwerkselen van rechtswege uitoefent; (Planiol et Ripert, VI, n° 282 et 29; Colin et Capitant, D, I, n° 66; De Page, D, II, n° 781);

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Dat « provision est due au titre » en dat voornamelijk waar, zoals ten deze, de openbare macht in de akte tussengekomen is de vernietiging voor het gerecht dient te worden bekomen;

Overwegende dat terecht en om redenen waarbij het Hof zich aansluit de eerste rechter geoordeeld heeft dat zolang een rechtsmiddel tegen een vonnis van echtscheiding voor de rechtbank aanhangig is, dit vonnis niet in kracht van gewijsde kan gaan;

dat hieruit volgt dat het vonnis dd. 20 December 1949 in se niet overeenkomstig art. 264 B.W. betekend kon worden; dat zulks slechts mogelijk was na de uitspraak van het vonnis dd. 14 November 1950; dat derhalve de vordering ongegrond is;

Om deze redenen :

Het Hof;

Gelet op art. 24 der wet van 25 Juni 1935,

Gehoord in zijn eensluidend advies, ter openbare terechtzitting gegeven de Heer Ost, Advocaat-Generaal;

Akte gevens aan de partij Buvens, dat zij zich naar de wijsheid van het Hof gedraagt;

Aanvaardt het hoger beroep, verklaart het ongegrond;

Bevestigt dienvolgens het bestreden vonnis;

Verwijst appellante in de kosten van hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 2 Juli 1952.

Voorzitter : M. van Winckel.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vreese.

O. M. : M. Matthys, subst. Procureur-generaal.

Advocaten : Mrs. Van de Velde-Winant, Standaert, de Potter en De Vlieger.

1. **Burgerlijke rechtsvordering. — Overbrengende werking van het hoger beroep. — Evocatie.**

2. **Verzekering. — Vervalclausule in de polis. — Goede trouw van de verzekerde niet ter zake doende.**

1. *Daar partijen in eerste aanleg over het bedrag der schade niet hebben geconcludeerd en de eerste rechter derhalve daaromtrent niet heeft beslist, kan het Hof krachtens de overbrengende werking van het hoger beroep over het bedrag der gevorderde schadevergoeding geen uitspraak doen.*

Daar het beroepen vonnis in hoofdzaak wordt bevestigd en bovendien de zaak, wat het bedrag der schadevergoeding betreft, zich niet in staat van wijzen bevindt, is er ook geen grond tot evocatie.

2. *De in de verzekeringspolis voorkomende vervalclausule, dat elk ongeval op straf van verlies van het recht op schadevergoeding, schriftelijk en bij aangetekende brief binnen de drie dagen aan de verzekeraar verklaard moet worden, verliest niet haar kracht, wanneer de verzekerde te goeder trouw niet tijdig de verklaring heeft gedaan, b.v. omdat hij gemeend heeft dat zijn aansprakelijkheid niet ter sprake zou komen. Een dergelijke vergissing kan niet worden aangezien als een onoverwinnelijke dwaling of een geval van overmacht, waardoor de verzekerde in de onmogelijkheid zou geweest zijn de verzekeraar tijdig te verwittigen.*

Lemmens t/ N.V. De Noordstar en Boerhaave en c.s.
N.V. La Sauvegarde t/ Lemmens.

N.V. De Noordstar en Boerhaave en c.s. t/ Pynaet.

Advies van het O. M.

1) Feiten :

Op 22 October 1947, omstreeks 9,30 u., was te Gent, op de werkplaats waar het personeel van ondernemer Lemmens Vital, uit Kessel-Lo, onder de leiding van diens meerderjarige zoon, de afbraak verrichtte van de gebouwen der gewezen fabriek Vercoutere, Warandestraat 105, de 65-jarige Van Ams Eduard, in dienst van de oudijzerhandelaar De Reuck Theodore, het slachtoffer van een zwaar ongeval; hij overleed aan de gevolgen der door hem ondergane verwondingen op 26 December 1947.

De feiten blijken tot dan toe niet ter kennis te zijn gebracht van de politie en werden als een gewoon arbeidsongeval beschouwd, hetwelk alleen op 25 October 1947 aanleiding gaf tot een zeer beknopte aangifte, ondertekend door de werkgever van het slachtoffer — De Reuck Theodore — aan de verzekeringsmaatschappij die hem wegens arbeidsongevallen dekken moest, de N.V. De Noordstar en Boerhaave. Bedoelde aangifte vermeldde als oorzaak en omstandigheden van het ongeval het feit dat het slachtoffer over een ijzeren kabel « gesukkeld », gevallen en met het hoofd tegen een balk terecht gekomen was.

Eerst op de dag van het overlijden van het slachtoffer — zodus meer dan twee maand na de feiten — werd de politie ingevolge een telefonische mededeling van de P. K. te Gent, met het ongeval en zijn dodelijke gevolgen in kennis gesteld. Het onderzoek, waartoe zij dadelijk overging, werd echter beperkt tot het verhoor van een drietal personen. Uit hun verklaringen bleek echter terstond, dat de feiten, die de dood van de werkmans Van Ams Eduard hadden veroorzaakt, *de delictuele aansprakelijkheid van het personeel of, t.a.v. het materiaal, die van ondernemer Lemmens Vital, in het gedrang konden brengen.* Immers, deze verklaringen wezen er op dat, terwijl het slachtoffer met de toelating van het personeel van ondernemer Lemmens en van zijn werklieden, bezig was een der weg te slepen balken vast te maken aan de kabel van een autotractor, toebehorende aan de vervoer-ondernemer De Buck Frans en bestuurd door diens ondergeschikte Pijnaet Sylvain, een stalen kabel, die aldaar op een 30 tot 40 cm. boven de grond in V-hoek gespannen was tussen een omver te halen gevelmuur, een stenen steunpunt met katrol en een windas, plots van dit steunpunt was afgeschoven en het nabij werkende slachtoffer met volle geweld getroffen en de hoogte in geslingerd had.

Men moet betreuren dat, ondanks dergelijke gegevens, die de eerste versie van een gewoon arbeidsongeval in twijfel trokken, maar ook en vooral de gebeurlijke strafrechtelijke verantwoordelijkheid van derden konden doen oprijzen, de daartoe bevoegde gerechtelijke instanties het noch nodig, noch nuttig, noch gepast hebben geacht de onderzoekingen te doen door- drijven ten einde de werkelijke omstandigheden van het ongeval nader vast te stellen. Zelfs de betrokken kabel werd noch opgespoord, noch in beslag genomen. Van een onderzoek door de daartoe door de wet in het bijzonder aangestelde sociale controleur (vroeger de arbeidscontroleur), is ook — althans in de bundels van partijen — geen spoor te vinden.

Hoe dan ook, ging de maatschappij De Noordstar en Boerhaave in haar hoedanigheid van verzekeraarster van werkgever De Reuck, *zonder meer* over tot de uitbetaling aan de rechthebbenden van het slachtoffer — de weduwe Cleemput Albertina, en de zoon Van Ams Karel — van de forfaitaire vergoedingen die hun krachtens de wetgeving op de arbeidsongevallen toekwamen, zijnde een totaal bedrag van 107.643,05 fr.

(Vonnis op vrijwillige verschijning van de heer Vrede-rechter van het 1e kanton Gent, dd. 14 Mei 1948, overeenkomstig artikel 26 van de bij K. B. dd. 28 September 1931 samengeschakelde wetten op de arbeidsongevallen.)

Een paar maanden voordien echter, meer bepaald op 10 Maart 1948, had voormelde maatschappij de ondernemer der afbraakwerken, de heer Lemmens Vital, op grond van de artikelen 1382 en volgende van het B. W., aangesproken ten einde terugbetaling van de door haar uitgekeerde vergoedingen te bekomen. Daar deze echter elke burgerlijke aansprakelijkheid afwees en zijn eigen verzekeringsmaatschappij, de N.V. La Sauvegarde, wegens te late aangifte van het ongeval door zijn verzekerde weigerde tussenbeide te komen, heeft de N.V. De Noordstar en Boerhaave ten slotte bij exploit dd. 10 September 1948 de heer Lemmens Vital voor de Rechtbank van eerste aanleg te Gent tot betaling van bedoelde vergoedingen doen dagvaarden, wijl de rechthebbenden van het slachtoffer bij hetzelfde exploit van hem betaling eisten van een bedrag van 199.278,10 fr., tot volkomen herstelling van de door hen geleden schade. De heer Lemmens Vital heeft terstond zijn eigen verzekeringsmaatschappij La Sauvegarde in vrijwaring opgeroepen.

Ten slotte, daar de heer Lemmens de schuld van het ongeval aan de vervoerondernemer De Buck en diens aangestelde autotractorbestuurder Pijnaet toeschreef, hebben de oorspronkelijke eisers laatstgenoemden in tussenkomst doen dagvaarden en de hoofdelijke veroordeling van de partijen Lemmens, De Buck en Pijnaet gevorderd tot betaling der hierboven genoemde bedragen.

In de loop van dit geding — zijnde meer dan twee maanden na de eerste dagvaarding, meer dan dertien maanden na het ongeval en schier één jaar na het eerste oppervlakkig onderzoek van de politie — heeft het ambt van de heer P. K. te Gent op *schriftelijk verzoek van verweerder Lemmens* (zie zijn schrijven dd. 19 November 1948), een aanvullend onderzoek doen instellen, dat zonder verder gevolg gesloten werd, doch waaruit volgende feiten en gegevens zijn gebleken:

1° De grote meerderheid van de werklieden of gewezen werklieden, die zich op het ogenblik van het ongeval dicht bij de plaats der feiten bevonden, en toen in dienst waren van de ondernemer Lemmens, die ze als getuigen opgaf, ontvingen enkele weken vóór hun verhoor door de politie *en met het oog op dit verhoor* het bezoek van hun werkgever of gewezen werkgever. In dit verband werd de *voornaamste ooggetuige* van het ongeval, de enige werkmán van Lemmens, die bij het eerste oppervlakkig onderzoek van de politie op 26 December 1947 was verhoord, zekere De Graeve Hector, door Lemmens er om verzocht een verklaring af te leggen, waaruit moest blijken, dat het ongeval veroorzaakt werd door het slachtoffer zelf of door het feit, dat de autotractor, bestuurd door Pijnaet, voor rekening van De Buck, de gespannen kabel had aangereiden en derwijze had doorgebroken of van zijn steunpunt had doen afschuiven (zie verklaring van De Graeve Hector op 8 December 1948 aan de gerechtelijke inspecteur Vanderstraeten; zie ook de verklaringen van Pijnaet Sylvain op 9 December 1948 aan zelfde inspecteur, waarbij hij de gezegden overbrengt van de werkmán Callens Gaston).

2° Voornoemde De Graeve Hector is wel met Pijnaet Sylvain de enige ooggetuige van het ongeval — die amper op een *vijftal meter* stond van de plaats, waar het slachtoffer getroffen werd en al de bijzonderheden duidelijk heeft kunnen opmerken, zoals hij zulks trouwens stellig bevestigt, met deze belangrijke toevoeging

dat er op dit ogenblik wel nog andere werklieden op de binnenplein van het fabrieksgebouw rondliepen of er aan het werk waren, doch niet in de onmiddellijke nabijheid van de plaats van het ongeval, zodat zij het niet goed konden zien gebeuren.

3° Dezelfde De Graeve Hector geeft de stellige verzekering, dat het slachtoffer de gespannen kabel *niet* heeft aangeraakt en dat de autotractor, bestuurd door Pijnaet, de kabel *niet* heeft aangereiden; hij voegt er aan toe dat, toen dit voertuig tot dichtbij de kabel achteruit reed, hij samen met het slachtoffer teken gedaan heeft aan de bestuurder te stoppen, *wat de chauffeur onmiddellijk deed*.

4° Dezelfde getuige De Graeve Hector bevestigt de verklaring die hij een jaar vroeger aan de politie aflegde, dat, toen het slachtoffer voornemens was een der aldaar weg te halen balken aan de autotractor door middel van een sleepkabel vast te hechten, de gespannen kabel *over zijn steunpunt moet afgeschoven of doorgeschooten zijn*, want hij sloeg weg en trof het slachtoffer op de benen, waardoor de man in de hoogte geslingerd werd en met het voorhoofd op een der aldaar liggende ijzeren balken terecht kwam.

5° Dezelfde getuige De Graeve Hector heeft door niemand tekens of seinen zien of horen geven aan Pijnaet of aan het slachtoffer, dat er gevaar was wegens de gespannen kabel en dat een muur ging neergetrokken worden. Noch de werkleider Lemmens François, noch iemand van het personeel had hun verboden de balken op die bepaalde plaats weg te trekken.

6° Samen met De Graeve hebben verscheidene der ondervraagde werklieden of gewezen werklieden van Lemmens Vital verklaard of moeten toegeven, dat de afbraakwerken van de fabriek Vercoutere zonder het treffen der vereiste voorzorgen en op onvoorzichtige wijze uitgevoerd werden, zodanig dat de werklieden zich over die toestand beklagden en er onder hen wel eens voorspeld werd, dat er een ongeluk zou gebeuren.

7° Wat de andere verhoorde werklieden of gewezen werklieden van Lemmens betreft, waarvan de meesten het voorwerp waren van bijzondere voorafgaande stappen, hebben allen moeten toegeven, dat zij op *25 meter en meer* van de plaats van het ongeval verwijderd waren. Alhoewel zij aldus heel wat minder duidelijk dan getuige De Graeve de bijzonderheden hebben kunnen gadeslaan — in de veronderstelling dat hun aandacht er bijzonder op gevestigd was — beweren sommigen onder hen dat de autotractor, bestuurd door Pijnaet, bij het achteruitrijden tegen de *gespannen kabel is gebotst en ofwel het afschuiven van de kabel over zijn steunpunt ofwel de doorbraak van de kabel heeft veroorzaakt*.

8° Ten slotte valt uit de verklaringen van de werkleider Lemmens François (ondervraagd op 30 December 1948), aan te stippen:

a) dat, zo de aanwezige werklieden van Lemmens, naar hij beweert, er van verwittigd werden, dat zij op behoorlijke afstand van de gespannen kabel dienden verwijderd te blijven, deze waarschuwing niet gegeven werd *aan de werklieden*, die, zoals het slachtoffer, *ermee belast waren de ijzeren balken af te halen*; werklieden van Lemmens zelf, zoals getuige De Graeve, bleven er trouwens zeer dichtbij, zonder dat de werkleider, die beweert zich te hebben bevonden op 8 meter van het steunpunt van de kabel, tussenbeide kwam opdat zij zich van die gevaarlijke plaats zouden verwijderen;

b) dat die door Lemmens zelfs als gevaarlijk be-

schouwde plaats door niets was afgebakend of aangewezen;

c) dat Lemmens de toegang van deze gevaarlijke zone aan de bestuurder van de autotractor niet verboden heeft, terwijl hij de kabel niet heeft doen onspannen.

II. Het bestreden vonnis :

De drie rechtsvorderingen samenvoegend wegens onbetwistbare verknochtheid, heeft de Rechtbank bij vonnis dd. 14 Juli 1950 de heer Lemmens Vital uitsluitend aansprakelijk verklaard voor de schadelijke gevolgen van het ongeval, doch zijn tegen de verzekeringsmaatschappij N.V. La Sauvegarde ingestelde eis tot vrijwaring ontvankelijk verklaard, terwijl de vorderingen van de oorspronkelijke eisers ten laste van De Buck en Pijnaet als ongegrond afgewezen werden. De zaak werd ten slotte verdaagd ten einde aan partijen toe te laten op hun verzoek nader te concluderen nopens de gevorderde bedragen.

Tegen dit vonnis hebben opvolgentlijk hoger beroep ingesteld : de N.V. La Sauvegarde, oorspronkelijke verweerster in vrijwaring; de N.V. De Noordstar en Boerhaave; Cleemput Albertine (weduwe Van Ams Eduard) en Van Ams Karel, oorspronkelijke aanleggers; de heer Lemmens Vital, oorspronkelijke verweerder en tevens aanlegger in vrijwaring.

II. Ontvankelijkheid der rechtsmiddelen :

Het beroep van al de partijen werd tijdig en rechtsgeldig ingesteld en is ontvankelijk.

Ten opzichte van de *exceptie van niet-ontvankelijkheid* van het hoger beroep van de partij Lemmens als te laat ingesteld, opgeworpen door de partijen N.V. De Noordstar en Boerhaave, Cleemput en Van Ams Karel, volstaat het vast te stellen dat het bestreden vonnis nimmer aan de persoon van appellant Lemmens noch aan diens woonplaats betekend werd, *doch alleen aan zijn pleitbezorger*, zodat zijn hoger beroep, alhoewel ingesteld meer dan twee maand na die betekening, *ongetwijfeld* binnen de wettelijk vereiste termijn ingesteld werd (artikel 443 W. B. Rv.).

IV. Wat betreft de ontvankelijkheid van de oorspronkelijke eis tot vrijwaring Lemmens t/ N.V. La Sauvegarde :

Luidens artikel 12 der algemene voorwaarden van de verzekeringspolissen, gesloten tussen Lemmens Vital en de N.V. La Sauvegarde tot dekking van zijn burgerlijke aansprakelijkheid wegens ongevallen, aan derde personen veroorzaakt, zo wel door hem zelf gedurende de uitoefening van zijn beroep als door zijn werklieden gedurende of door het feit van zijn werk, *moet elk ongeval, op straf van verlies van recht tot schadevergoeding, schriftelijk en door aangetekende brief aan de maatschappij binnen de drie dagen verklaard worden.*

Het staat vast — en het wordt niet betwist — dat Lemmens Vital het onderhavig ongeval eerst op 11/12 Maart 1948 — zijnde *scher vijf maanden na het ongeval* — door tussenkomst van haar vertegenwoordiger aan de maatschappij La Sauvegarde ter kennis heeft gebracht, d.w.z. de dag waarop hij van de N.V. De Noordstar en Boerhaave een aangetekend schrijven ontving dd. 10 Maart 1948, waarbij hij voor de eerste maal door haar aansprakelijk gesteld werd voor de gevolgen van het ongeval.

De N.V. La Sauvegarde heeft aan Lemmens Vital dadelijk doen kennen dat zij wegens bedoelde te late kennisgeving en op grond van voormeld vervalbeding van de polis weigerde tussenbeide te komen, houding

waarin zij thans vóór het Hof, zoals vóór de eerste Rechter, in hoofdzaak volhardt om tot de niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke eis tot vrijwaring van Lemmens te besluiten.

De eerste Rechter heeft de *goede trouw* van Lemmens aanvaard en, oordelende dat hij met recht deed opmerken dat, zolang zijn eigen aansprakelijkheid niet in het gedrang kwam, hij er niet toe verplicht was aan zijn verzekeraarster het ongeval bekend te maken, te meer daar de verzekeraarster van werkgever De Reuck, in wiens dienst het slachtoffer was, zonder voorbehoud de regeling van de wettelijke vergoedingen op zich genomen had, doch dat, zodra hij zelf door de N.V. De Noordstar en Boerhaave aansprakelijk werd gesteld, hij binnen de bedongen termijn de vertegenwoordiger van de N.V. La Sauvegarde verwittigd heeft.

Bovendien — zo verklaart de eerste Rechter — werd de verdediging van deze laatste verzekeringsmaatschappij door die vertraging — die hij « kortstondig » noemt — geenszins vermoeilijkt.

Naar ons oordeel strookt deze tweevoudige zienswijze, strekkende tot de uitschakeling van de vervalclausule, bedongen bij artikel 12 der algemene voorwaarden van de polis, geenszins noch met de *tekst*, noch met de *geest*, noch met het *doel* van dit beding.

De tekst van de vervalclausule is inderdaad duidelijk : « *Elk ongeval* moet op straf van verval aan de verzekeraarster verklaard worden.

Dat het woord *ongeval* in casu niets anders bedoelt dan de aan het uitwerkkel van een uitwendige kracht te wijten plotselinge gebeurtenis, m.a.w. het brutaal feit van het ongeval onverminderd de gevolgen ervan, kan moeilijk betwist worden.

De woorden *elk ongeval* wijzen er verder duidelijk op, dat het niet enkel gaat om ieder ongeval, waarmee de verzekerde in kennis gesteld werd, maar ook en vooral dat aan *de verzekerde geen enkele beoordelingsmacht overlaten wordt* en hij derhalve ook de ongevallen ter kennis van de verzekeraarster dient te brengen, ook wanneer die *naar zijn oordeel* niet van aard zijn de waarborg van de verzekering uit te lokken, omdat b.v. de verzekerde de mening zou toegedaan zijn, dat hij voor het ongeval niet aansprakelijk kan gesteld worden. Het is immers ten einde elke betwisting of interpretatie desaan gaande te vermijden, zoals zulks o.m. wel het geval is in Frankrijk wegens het aldaar in zwang zijnde artikel 15 der wet dd. 13 Juli 1930 (« tout sinistre de nature à entraîner la garantie de l'assureur »), dat in ons land de verzekeringsmaatschappijen in hun vervalclausules nopens de door de verzekerde aan te geven ramp de woorden *elk ongeval* met opzet gebezigd hebben. (Zie : Van Eeckhout, herzien en aangevuld door Monette, De Villé en André : « Traité des Assurances terrestres », B. I, uitg. 1949, n° 346, blz. 487.)

Wanneer men met de eerste rechter zou aanvaarden, dat de verzekerde slechts tot aangifte van het ongeval binnen de bedongen termijn verplicht was in geval zijn eigen aansprakelijkheid in het gedrang gebracht werd, zou dit naar onze mening een uitbreidende interpretatie van een beding zijn, waarvan de tekst zeer duidelijk en zeer stipt is en die ten slotte de vrije wil der partijen, geuit in een wettelijk afgesloten wederkerige overeenkomst, evenals de *geest* en het *doel* van een dergelijk beding miskent.

De verzekeraar moet immers ten spoedigste in de gelegenheid gesteld worden door middel van zijn daartoe gespecialiseerde diensten, alle inlichtingen in te winnen, die van aard zijn de oorzaak, de omstandigheden en de bijzonderheden van het ongeval en zijn omvang op te sporen, de bewijsmiddelen in te zamelen, alle spoedeisende of bewarende maatregelen te treffen

of uit te lokken, de verantwoordelijkheden te bepalen, alsook gebeurlijk overleg of bedrog te vermijden of te bestrijden, en zo meer.

De interpretatie van de eerste rechter zou er echter op neerkomen het verrichten van al deze spoedeisende onderzoekingen, zowel vereist door het belang van de verzekeraar als van de verzekerde zelf, tenslotte van de verzekerde alleen afhankelijk te maken tot op een ogenblik, waarop deze naarstigheden als volstrekt ondoelmatig zouden kunnen voorkomen; het vervalbeding zou aldus volkomen ontzenuwd worden, wijl de verzekerde steeds zou kunnen voorhouden dat hij het ongeval niet binnen de bedongen termijn heeft aangegeven, omdat hij dacht, dat zijn eigen aansprakelijkheid niet in het gedrang kwam en de waarborg van de verzekering hem dus niet verschuldigd bleek; zijn schijnbare goede trouw zou hem aldus dikwijls aan het bedongen verval doen ontsnappen.

Is zulks nu insgelijks het geval, wanneer de verzekerde het bewijs van zijn goede trouw voorbrengt, of ten minste, wanneer deze goede trouw uit sommige door hem ingeroepen omstandigheden kan worden afgeleid, zoals de eerste rechter in onderhavig geval zulks gemeend heeft te kunnen aanvaarden?

Wellicht meer dan om het even welk ander contract van privaatsrecht, is het verzekeringscontract «bona fide» (zie: Van Eeckhout, Monette, De Villé, André, Op. cit., n° 47, blz. 76 en 77), doch in zake contractuele verantwoordelijkheid is de goede trouw nooit een verschoningsreden en mist de rechter de vrijheid om op grond van de goede trouw af te wijken van hetgeen partijen *overeengekomen zijn*. Verzekerde heeft er zich toe verbonden een bepaalde verplichting na te leven en dient al de risico's van het gebrek aan tenuitvoerlegging dezer verplichting te dragen (zie: De Page, B. II, n° 466 e.v. en aldaar aangehaalde rechtspraak, n°s 590-591 en, wat meer bepaald de wederkerige overeenkomsten betreft, n° 845).

Slechts wanneer de verzekerde bewijst dat hij door een geval van overmacht verhinderd werd de overeenkomst uit te voeren, kan hij krachtens artikel 1134 van het B.W. van de nakoming zijner verbintenissen ontheven worden, wat in onderhavig geval bepaald uitgesloten is.

Treffend is het, dat de wet dd. 11 Juni 1874 op de verzekeringen deze principes heeft toegepast, waar zij uitdrukkelijk bepaalt dat de goede trouw van de verzekerde hem niet ontheft van de sanctie wegens verzwijgingen of valse verklaringen op het ogenblik van de afsluiting van het verzekeringscontract.

Noch in de wet, noch in de onderhavige verzekeringspolis wordt bepaald dat alleen de *kwade trouw* van de verzekerde de verzekeraar zou toelaten het vervalbeding, zoals voorzien sub. artikel 12 der algemene voorwaarden, in te roepen, vervalbeding, dat trouwens niets anders is dan de *exceptio non adimpleti contractus*, eigen aan de wederkerige overeenkomsten. (Voor het begrip en de juridische grondslag van de «exceptio non adimpleti contractus» zie de belangwekkende noot van raadshere De Bersaques, onderaan Cass., 24 April 1947, Rev. Crit. Jur. Belge, 1949, blz. 127 tot 144.)

Door een dergelijke vervalclausule bedingt de verzekeraar ten slotte niets anders dan een maatregel van *gemeen recht*, die hij echter *uitdrukkelijk* in zijn polis heeft ingelast ten einde nu juist elke betwisting nopens de toepasselijkheid van het beding in verband met de goede trouw van de «exciptions» te vermijden. (Zie: Van Eeckhout (Monette, De Villé, André), Op. cit., n°s 384, 385 en 386; zie ook n° 389.)

Buiten het geval van de door de verzekerde be-
wezen overmacht kunnen dan ook de in een verzeke-

ringsovereenkomst opgenomen vervalclausules — o.m. die, welke omschreven wordt bij art. 12 der algemene voorwaarden van de polis van Lemmens - N.V. La Sauvegarde — door de rechter onder inroeping van de goede trouw niet opzij gezet worden.

Een arrest gewezen door de 1e Kamer van het Hof van Beroep te Gent, op 19 Februari 1948 (R. W. 1947-1948, kol. 1018 en noot) heeft deze principes duidelijk in het licht gesteld.

Deze beslissing steunt trouwens op een gevestigde rechtsleer en rechtspraak, die tevens eensluidend ertoe besluit dat waar de verzekeringspolis de toepassing van de sanctie van het verval *niet* afhankelijk maakt van het bewijs dat de verzekeraar door de te laat gedane aangifte schade heeft ondergaan, het zonder belang is verder na te gaan of het te laat doen van de aangifte van het ongeval ja-dan neen schade of nadeel aan de verzekeraar zou hebben veroorzaakt, omdat *geen enkele beschouwing van billijkheid de rechter ertoe kan machtigen onder voorwendsel van interpretatie de door de partijen vrij en wettelijk gesloten overeenkomsten te wijzigen, wanneer zij niet strijdig zijn noch met de openbare orde, noch met de goede zeden, noch met een gebiedende bepaling van de wet.* (Zie: Van Eeckhout (Monette, De Villé, André), n° 313; Picard en Besson, B. I, blz. 464, noot 6; noot van O. Malter onder scheidsrechterlijke uitspraak 24 Jan. 1930, R.G.A.R., n° 758 en de daarin aangehaalde rechtspraak.

Om alleen de jongste rechtspraak te vermelden: Luik, 25 Juni 1935, Bull. Ass. 1935, blz. 704; Brussel, 2 Februari 1937, R.G.A.R., 1937, n° 2356 en noot O. Malter; Gent, 10 Juni 1937, J.C.F., 1937, blz. 137 en noot A. V. H., Brussel, 12 Juli 1937, R. W. 1937-1938, kol. 367; Burg. Brussel, 29 Februari 1938, Rev. Acc., Trav., 1939, blz. 201; Burg. Brussel, 29 April 1939, Bull. Ass., 1939, blz. 660; Brussel, 26 Maart 1941, Bull. Ass., 1941, blz. 633; Brussel, 21 Januari 1942, Bull. Ass., 1942, blz. 60; Burg. Brussel, 7 Mei 1942, Rev. Acc. Trav., 1942, blz. 112; Kooph. Luik, 4 Juni 1943, Pass. 1943, III, 94; Kooph. Brussel, 10 Juli 1943, Bull. Ass. 1943, blz. 869; Burg. Brussel, 6 Juli 1944, Bull. Ass., 1944 blz. 448; Gent, 19 Februari 1948, R. W. 1947-1948, kol. 1018 en noot (loc. cit.). — Vergel. met Verbreking, 16 Januari 1947, R.G.A.R., 1947, n° 4077; Vergel. met Verbreking, 16 Januari 1947, Pas. 1947, I, 16.

Trouwens, *voor zoveel als nodig* valt op grond van de feitelijke omstandigheden der onderhavige zaak niet te betwisten dat tengevolge van de te laat gedane aangifte van het ongeval de verzekeraarster van Lemmens beslist benadeeld werd, zoals zij zulks duidelijk heeft aangetoond.

Wanneer anderzijds die feitelijke omstandigheden aan de hierboven samengevatte principes getoetst worden, menen wij ertoe te mogen besluiten dat, bij afwezigheid van elk geval van bewezen overmacht ten opzichte van verzekerde Lemmens, diens goede trouw niet kan ingeroepen worden om de contractuele inbreuk op artikel 12 der algemene verzekeringsvoorwaarden te verschonen en hem derhalve aan het verval te doen ontsnappen, terwijl de interpretatie door de eerste rechter van bedoelde duidelijke en nauwkeurig opgestelde vervalclausule ons voorkomt als zijnde strijdig met de tekst, de geest en het doel van dit beding.

Wij besluiten dan ook tot de niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke eis tot vrijwaring, ingesteld tegen de N.V. La Sauvegarde.

V. Wat de aansprakelijkheid betreft :

Met verwijzing naar onze uitvoerige uiteenzetting

der feitelijke omstandigheden van het ongeval, zoals zij min of meer uit de op zeer gebrekkige wijze ingezamelde gegevens kunnen opgemaakt worden, menen wij, *hoofdzakelijk* te mogen steunen op de — wegens de reeds hierboven aangehaalde redenen — *meer geloofwaardige verklaringen* van de ooggetuige De Graeve Hector, om het besluit te durven uitbrengen dat de bewering, als zou de gespannen kabel afgesprongen of doorgebroken zijn tengevolge van een aanraking met de autotractor, bestuurd door Pijnaet, *niet als bewezen kan beschouwd worden*.

Zoals de eerste rechter het insgelijks heeft aanvaard, blijkt in verband met de twijfel aangaande de positieve verantwoordelijkheid van het slachtoffer en van de tractorbestuurder Pijnaet nog enkel te kunnen aangenomen worden, dat de kabel van zijn steunpunt is afgeschoven en weggeslingerd ten gevolge van een *onbekend gebleven oorzaak*, terwijl het *doorbreken* van de kabel zelf hoegenaamd niet bewezen is, wat derhalve een gebeurlijk gebrek van de zaak, die ondernemer Lemmens onder zijn bewaking had, uitsluit.

Indien nu echter deze wegens een onbekende oorzaak afgesprongen kabel het slachtoffer heeft kunnen treffen, dan is het wel *omdat de werkleiden en ondergeschikten van ondernemer Lemmens* — te weten Lemmens François — de werkleiden, die op zijn verzoek belast waren met de taak de ijzeren balken af te halen, zoals het slachtoffer, in tegenstelling met andere werkleiden, niet gewaarschuwd heeft dat zij op behoorlijke afstand dienden verwijderd te blijven van de gevaarlijk gespannen kabel, terwijl hij de toegang van diezelfde werkleiden in die gevaarlijke en niet afgebakende zone heeft geduld zonder onderrichtingen te geven ten einde de kabel te doen ontspannen.

Deze verscheidene samengevoegde *wel bepaalde nalatigheden* — gepleegd binnen het raam van een algemene toestand van gebrek aan voorzorgsmaatregelen door meest al de werkleiden tijdens hun verhoor beklemtoond — staan naar ons oordeel in *oorzakelijk verband met de door het slachtoffer opgelopen verwondingen, die ten slotte zijn dood hebben teweeggebracht*.

Zij blijken de enige *positief* gebleken juridische grondslag te zijn, waarop de aansprakelijkheid wegens de schadelijke gevolgen van het ongeval kan steunen.

Dienvolgens menen wij tot de afwijzing van het hoger beroep van partij Lemmens te mogen besluiten als zijnde niet gegrond.

VI. Wat het bedrag der schade betreft :

Vóór de eerste Rechter heeft de oorspronkelijke verweerder Lemmens uitdrukkelijk voorbehoud gemaakt betreffende het bedrag der schade te concluderen, terwijl de oorspronkelijke aanleggers ten principale hem nooit hebben *aangemaand* nopens dit bedrag te besluiten.

Het bestreden vonnis geeft akte van dit voorbehoud en erkent, dat de zaak niet in staat is om gevonnist te worden, wat het bedrag der schade betreft.

Het Hof kan derhalve naar ons oordeel op de besluiten van de partijen N.V. De Noordstar en Boerhaave, Cleemput en Van Ams, strekkende tot veroordeeling tot een bepaald bedrag wegens schadevergoeding niet ingaan; zoniét zou de partij Lemmens van haar tweede trap van jurisdictie onrechtmatig beroofd worden.

Mocht het Hof onze zienswijze nopens de aansprakelijkheid delen, zo zou het de zaak naar de eerste Rechter dienen te verwijzen ten einde omtrent de toekenning der schadevergoeding te beslissen.

Arrest

Overwegende dat in de zaken, ingeschreven ter algemene rol onder de n^{rs} 4281, 4282 en 4287 één en hetzelfde vonnis door het hoger beroep wordt bestreden en die zaken dus uiteraard samenhangend zijn;

Overwegende dat, waar het bestreden vonnis alleen aan de pleitbezorger van de partij Lemmens werd betekend, het door deze partij meer dan twee maanden na die betekening regelmatig ingesteld hoger beroep geenszins te laat is ingesteld (artikel 443, lid 1, R.v.);

dat ook het hoger beroep der andere appellanten tijdig en regelmatig is;

Ten gronde :

Betreffende de verantwoordelijkheid :

Overwegende dat noch het onvolkomen en te laat geschiede strafrechtelijke onderzoek, noch het aanvullend onderzoek, toegelaten hebben met zekerheid de omstandigheden te bepalen, in dewelke de kabel, die het slachtoffer trof, plots van zijn steunpunt is afgeschoven en zelfs niet of de kabel al dan niet is doorgebroken; dat de oorzaak van het wegschuiven of doorbreken van de kabel onbekend is gebleven;

Overwegende dat, gelet enerzijds op de stellige verklaringen van getuige De Graeve — de enige getuige, die zich vlak bij de plaats van het ongeval bevond — en, anderzijds, op de afstand (25 meter en meer), waarop de getuigen zich bevonden, die De Graeve tegenspreken, en op de voetstappen door de partij Lemmens vóór hun verhoor bij deze getuigen gedaan, er ernstige twijfel bestaat aangaande de omstandigheid, dat hetzij het slachtoffer zelf, hetzij de vrachtauto de gespannen kabel zouden hebben geraakt;

dat derhalve de verantwoordelijkheid, hetzij van het slachtoffer hetzij van Pijnaet, bestuurder van de vrachtauto, voor het ontstaan van het ongeval niet als bewezen kan worden beschouwd;

Overwegende dat integendeel door de gegevens van de bundel bepaalde fouten van aannemer Lemmens (en niet slechts het creëren van een normaal industrieel risico) zijn bewezen, fouten zonder dewelke het ongeval zich niet zou hebben voorgedaan;

Overwegende dat het algemeen gemis aan voorzorg bij het uitvoeren der afbraakwerken, die onder het gezag van aannemer Lemmens hun verloop hadden, in het licht van de eensluitende getuigenissen der werkleiden niet te loochenen valt;

Overwegende dat, zo Lemmens misschien wel zijn eigen werkleiden heeft aangemaand op behoorlijke afstand van de gespannen kabel te blijven, daarentegen noch hij, noch zijn zoon en werkleider, noch iemand van zijn ondergeschikten dezelfde voorzorgsmaatregelen getroffen heeft ten opzichte van de werkleiden, waaronder het slachtoffer, die op de werf, waarover hij het toezicht had, en overigens op zijn uitnodiging de ijzeren balken kwamen weghalen;

dat hij niet alleen nalatig is geweest om ze attent te maken op het gevaar dat de gespannen kabel opleverde, maar ook niets heeft gedaan om te beletten dat het slachtoffer de weg te halen balken in bijzonder gevaarlijke omstandigheden onder de gespannen kabel door aan de vrachtauto zou vasthechten en vervolgens laten wegslepen;

dat ten slotte alleen reeds de nalatigheid om de kabel vóór het vasthechten en wegslepen van de balken te ontspannen, een grove onvoorzichtigheid van de werkleider van Lemmens uitmaakt, die zeker met het ongeval in oorzakelijk verband staat;

Overwegende dat bij ontstentenis van bewijs enige

fout van het slachtoffer, van zijn werkgever De Reuck — aan wie door niemand een bepaalde fout werd aangewreven — noch ten slotte van Pijnaet of van zijn werkgever De Buck, partij Lemmens alleen en voor het geheel der schade aansprakelijk is;

Overwegende dat het hoger beroep van partij Lemmens derhalve ongegrond is;

Betreffende de schade :

Overwegende dat partij Lemmens vóór de eerste rechter zich bij besluiten dd. 3 December 1949 uitdrukkelijk heeft voorbehouden « wat de schade betreft verder te concluderen » en vroeg na vaststelling van haar aandeel in de verantwoordelijkheid, « de debatten te verdagen voor de bepaling der schade »; dat de oorspronkelijke eisers er partij Lemmens nooit toe hebben aangemaand over de schade te besluiten; dat de eerste rechter dan ook over de kwestie der schade niet heeft gevonnis;

Overwegende dat het Hof derhalve krachtens de overbrengende werking van het hoger beroep over het bedrag der gevorderde schadevergoeding geen uitspraak kan doen, terwijl anderzijds waar, behoudens wat de eis tot vrijwaring aangaat, het beroepen vonnis in hoofdzaak wordt bevestigd en bovendien de zaak, wat het bedrag der schadevergoeding betreft, zich niet in staat van wijzen bevindt, er ook geen grond is tot evocatie.

Betreffende de ontvankelijkheid van de eis in vrijwaring Lemmens tegen La Sauvegarde :

Overwegende dat artikel 12 der verzekeringspolis uitdrukkelijk bepaalt : « Elk geval moet, op straf van verlies van recht tot schadevergoeding, schriftelijk en door aanbevolen brief aan de Mij binnen de drie dagen verklaard worden »;

Overwegende dat partij Lemmens haar verzeekerder slechts heeft verwittigd vijf maanden na het ongeval, toen zij zelf was verwittigd door de verzekeringsmaatschappij van het slachtoffer, dat deze haar aansprakelijk stelde voor de gevolgen van het ongeval;

Overwegende dat noch de overigens onjuiste bewering, dat men niet kon voorzien dat het ongeval zware gevolgen zou hebben, noch de omstandigheid dat, indien het ongeval op haar werf gebeurde, het slachtoffer nochtans niet in haar dienst was, noch de omstandigheid, dat het ongeval aanvankelijk als een gewoon werkongeval geregeld werd door de verzekeringsmaatschappij van de werkgever van het slachtoffer, de partij Lemmens konden ontslaan van haar contractueel aangegane verplichting;

Overwegende dat, zo partij Lemmens te goeder trouw gemeend heeft dat, zolang haar verantwoordelijkheid niet uitdrukkelijk in het gedrang was, zij niet verplicht was het ongeval te verklaren en dat de tussenkomst van de verzekeraar — wat alle verhaal uitsloot — deze missing niet kan worden aangezien als een onoverwinnelijke dwaling of een geval van overmacht, waardoor zij in de onmogelijkheid gesteld werd haar verzekeringsmaatschappij tijdig te verwittigen;

Overwegende dat, zo men met de eerste rechter zou aanemen, dat de vervalclausule haar uitwerking niet zal hebben, wanneer de verzekerde het geval niet aangaf, omdat hij te goeder trouw meende dat zijn verantwoordelijkheid bij het ongeval niet in het gedrang kwam, zulks in strijd zou zijn met de tekst en met de bedoeling van het beding;

dat immers de hierbij aan de verzekerde opgelegde verplichting de verzekeraar moet in staat stellen

steeds en onmiddellijk de nodige voorzorgsmaatregelen te treffen, ook wanneer de aansprakelijkheid van de verzekerde niet onmiddellijk in het oog springt en derhalve door deze laatste verkeerd kan worden beoordeeld;

Overwegende dat de goede trouw dan ook niet volstaat om de in een verzekeringsovereenkomst opgenomen vervalclausule te ontzenuwen (Beroep Gent., 19 Februari 1948; R. W. 1947-1948, kol. 1018; Monette, De Villé en R. André : *Traité des assurances terrestres*, Tome I, n° 346, p. 487 en n° 349 in fine, p. 494);

Overwegende ten andere dat, waar het ongeval was gebeurd op de werf, waarover hij het toezicht had en door aanraking met zijn kabel, aannemer Lemmens er zich van in den beginne rekenschap moest van geven, dat zijn verantwoordelijkheid wel kon in het gedrang komen;

Overwegende eindelijk dat de rechten van de verzekeringsmaatschappij La Sauvegarde door het in gebreke blijven van Lemmens ongetwijfeld werden gekrenkt, vermits zij daardoor niet in de gelegenheid was tijdig de maatregelen van bewaring en onderzoek te treffen en het bewijsmateriaal in te zamelen, die zij mocht nodig achten;

dat het beste bewijs hiervan is, dat bij gebrek aan onmiddellijk en grondig onderzoek een reeks belangrijke omstandigheden van het ongeval niet meer zijn kunnen achterhaald worden;

dat de eis tot vrijwaring derhalve niet ontvankelijk is;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; Gehoord de heer substituut procureur-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies;

alle verdere of strijdige besluiten verwerpende;

voegt samen de zaken, ter algemene rol ingeschreven onder n° 4281, 4282 en 4287;

Verklaart het hoger beroep van partij Lemmens tegen de partijen De Noordstar en Cleemput-Van Ams ontvankelijk, doch ongegrond;

verklaart het hoger beroep van de partij La Sauvegarde tegen de partijen De Noordstar, Van Cleemput-Van Ams en Lemmens ontvankelijk en gegrond;

Verklaart het hoger beroep van de partijen De Noordstar en Cleemput-Van Ams tegen de partijen Pijnaet en De Buck ontvankelijk, doch ongegrond;

Verklaart het incidenteel hoger beroep van de oorspronkelijke eisers ontvankelijk, doch ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis met uitzondering der beschikking, waarbij het partij Lemmens ontvankelijk heeft verklaard in haar vordering tot vrijwaring tegen de partij La Sauvegarde en de kosten, buiten deze ten opzichte der partijen De Buck en Pijnaet — heeft voorbehouden;

Doet het bestreden vonnis te niet op deze punten; verbeterend, wijst de eis van Lemmens tegen de N.V. La Sauvegarde tot gemeenverklaring van het vonnis en tot vrijwaring af als niet ontvankelijk; stelt de N.V. La Sauvegarde buiten het geding; en beslissende over de voorbehouden kosten van eerste aanleg en de kosten van hoger beroep, veroordeelt de partijen De Noordstar en Cleemput-Van Ams elk tot de helft van de kosten van hoger beroep tegen de partijen Pijnaet en De Buck;

Verwijst de partij Lemmens tot al de overige kosten van beide aanleggen tot op heden;

Wijst de zaak terug naar de eerste rechter tot verdere behandeling.

1946, gift van hand tot hand gedaan heeft van de fondsen berustende destijds in een koffer gehuurd op hare naam in de Nationale Bank van België, Bijbank Antwerpen. Dat bijgevolg die fondsen hierna in het actief van hare nalatenschap zullen vermeld worden;

Overwegende dat het meteen opvalt dat verweerder de waarheid niet zegt: dat wanneer hij in de aangifte in de erfenisrechten beweert dat de schenking van hand tot hand op 25 Januari 1946 plaats greep, hij thans de overdracht «longa manu» op 21 Januari 1946 bij de overname van de brandkast stelt;

Overwegende dat in de veronderstelling dat de brandkast op 21 Januari 1946 bedoelde effecten bevatte, zoals verweerder beweert, er alsdan dient te worden besloten dat verweerder op die datum slechts bewaarder was geworden van de effecten, die aan zijn moeder toebehoorden; dat hij derhalve, slechts ten bedé bezat, met het gevolg, dat hij de verandering van de titels van zijn bezit op 25 Januari 1946 dient te bewijzen (zie De Page, VIII, nr 544 C 2° en 4°); dat in deze omstandigheden verweerder niet meer gedekt is door artikel 2279 B.W. en de bewijslast van de ingeroepen gift op hem rust;

III. Over de inbreng:

Overwegende dat eerste aanlegster niet tot inbreng gehouden is, daar zij niet in hoedanigheid van erfgename tot de nalatenschap geroepen is (843 B.W.);

IV. Over de inkorting:

Overwegende dat verweerder beweert dat eerste aanlegster van haar grootmoeder de laatste jaren en ook de laatste maanden van haar leven in geldspeciën, giften van hand tot hand ontving ten bedrage van minstens 300.000 frank; dat zij geleende juwelen van haar grootmoeder voor zich heeft gehouden ter waarde van ongeveer 75.000 frank; dat op het ogenblik dat haar grootmoeder stervend was, zij met haar echtgenoot verschillende grote pakken heeft medegenomen en dat de verdwijning ener som van 32.000 frank werd vastgesteld; dat bij toepassing van artikel 792 B.W. eerste aanlegster dient beroofd te worden van elk aandeel in de verborgen goederen;

Overwegende dat aanlegster deze feiten ten stelligste betwist; dat zij slechts toegeeft dat zij ter gelegenheid van haar huwelijk in 1939 een eetkamer ontving ter waarde van 7.500 frank; dat zij bovendien na haar huwelijk een ring van geringe waarde en in Januari 1945 een broche met rozen versierd, waarde geschat op 500 frank, van erflaatster ontving;

Overwegende dat verweerder het bewijs aanbiedt door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, dat «in Februari - Maart 1946 aanlegster en/of diens echtgenoot verschillende vrachten goederen uit het huis van dame H. Van der Borst wegnamen» en dat «aanlegster de haar einde 1945, begin 1946 geleende lees: juwelen (pendentif, broche, ringen, enz.) niet terugaf en voor zich hield»;

Overwegende dat het eerste feit, moest het bewezen worden, niet afdoende is; dat er zou moeten bewezen worden dat bepaalde goederen, die aan de decujus toebehoorden, door aanleggers werden weggenomen; dat het tweede feit evenmin kan in aanmerking worden genomen, daar verweerder eerst zou dienen te bewijzen dat de door hem bedoelde juwelen slechts geleend waren; dat hij moest aanbieden te bewijzen dat aanlegster bepaalde juwelen van de erflaatster had ontvangen; dat indien de overhandiging bij wijze van lening geschied was, aanlegster zou kunnen verplicht

worden tot teruggaven en in geval van schenking er gebeurlijk aanleiding zou bestaan tot inkorting;

Overwegende dat de door aanlegster bekende giften als «gebruikelijke geschenken» moeten beschouwd worden, die niet in aanmerking komen voor de toepassing van artikel 922 B.W.;

V. Over de beweerde schuldvordering van verweerder op de nalatenschap:

Overwegende dat verweerder beweert dat hij gedurende de oorlog in de jaren 1943/44 zijn moeder heeft onderhouden gedurende 7 maanden; dat er alsoo hem een bedrag van 5.000 frank per maand of 35.000 frank voor bedoelde periode toekomt; dat aanlegster gehouden is de helft dezer schuldvordering te dragen of 17.500 frank;

Overwegende dat deze stelling niet kan aanvaard worden; dat eerst dient te worden opgemerkt dat de erflaatster over een tamelijk aanzienlijk vermogen beschikte, zodat men niet inziet waarom zij de hulp van verweerder nodig had; dat daarenboven, indien zij werkelijk in nood verkeerde, de onderhoudsplicht in de eerste plaats op haar zoon en niet op haar kleindochter berustte; dat in geen geval aanlegster kan gehouden worden het gevorderde bedrag aan verweerder te betalen;

VI. Over het verhoor op vraagpunten en de gedingbeslissende eed:

Overwegende dat verweerder in ondergeschikte orde en in zijn betekende besluiten aan de Rechtbank vraagt aanlegster te verhoren nopens een aantal feiten en vraagpunten; dat dergelijke vraag bij verzoekschrift aan de Rechtbank dient te worden gedaan en niet bij middel van besluiten (artikel 325 B.W.R.); dat, afgezien van het feit dat de vraag aldus niet ontvanke-lijk is, er bovendien opgemerkt dient te worden dat dergelijke maatregel voor gevolg zou hebben de uitspraak in het geding uit te stellen, hetgeen zou indruisen tegen de bepalingen van artikel 324 W.B.R.; dat sinds de inleidende dagvaarding verweerder al de gelegenheid had een verzoekschrift, strekkende tot bedoeld verhoor bij de Rechtbank in te dienen;

Overwegende dat verweerder nog «in de meest ondergeschikte orde» een zogezegd gedingbeslissende eed aan eerste aanlegster opdraagt; dat deze eedopdracht nochtans niet ontvanke-lijk is, omdat de opdragen eed meervoudig is en niet van aard het geding definitief te beslissen;

VII. Over de schadevergoeding wegens roekeloos en tergend geding:

Overwegende dat verweerder nog een schadevergoeding van 10.000 frank van eerste aanlegster vordert wegens tergend en roekeloos geding; dat uit de hierboven uiteengezette beschouwingen blijkt dat deze eis volkomen ongegrond is;

VIII. Over de vruchten van het legaat:

Overwegende dat de erflaatster, overleden zijnde op 31 Maart 1946, de eis tot aflevering van het legaat slechts ingediend werd op 3 Januari 1951; dat overeenkomstig artikel 1005 B.W. eerste aanlegster slechts vanaf die datum in het genot treedt van haar legaat;

IX. Over de betaling van het legaat:

Overwegende dat aanlegster aan de Rechtbank vraagt dat in geval verweerder haar niet vrijwillig

bedoeld legaat zou afleveren, hij van nu af en voor alsdan zou veroordeeld worden haar de som van 203.936,75 frank te betalen;

Overwegende het aanlegster, algemeen legataris in aanwezigheid van een legitimaris, verweerder, staat; dat, eens dat de aflevering bevolen wordt, de goederen van de nalatenschap haar met verweerder in onverdeeldheid toebehoren; dat zij, derhalve de deling en vereffening van bedoelde nalatenschap dient te vorderen (De Page, VIII, 2, nr 1009 B.);

Om deze redenen,

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak; na er over beraadslaagd te hebben, alle verdere en strijdige besluiten als ongegrond verwerpende, verleent akte aan aanleggers van hun schatting van het geding; Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond in de mate hierna bepaald;

Beveelt dat het authentiek testament van wijlen dame Gertruide Van den Borst, in leven zonder beroep, weduwe in eerste echt van Hendrik F. Colart, in tweede echt van Joannes Alfridus Stappers en in derde echt van Franciscus E. N. Van Dommelen, overleden te Antwerpen, op 31 Maart 1946, dd. 24 April 1944, zal uitgevoerd worden naar vorm en inhoud;

Veroordeelt verweerder om binnen de 8 dagen, te rekenen vanaf de betekening van dit vonnis, aan aanlegster het legaat voorzien bij voormeld testament af te leveren, te vermeerderen met de vruchten of intresen sinds de 3e Januari 1951;

Verklaart het verzoek van verweerder strekkende tot verhoor van eerste aanlegster op vraagpunten en zijn eedopdracht aan eerste aanlegster niet ontvankelijk;

Verklaart de wedereis van verweerder ongegrond en wijst hem ervan af;

Veroordeelt verweerder tot de kosten van het geding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad spijs alle voorziening en zonder borgstelling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

11e Kamer — 22 December 1952.

Voorzitter : M. Bertholet.

Rechts : M.M. Fischer en Mahillon.

Advocaten : Mrs Van Dieren en Neybergh.

Handelshuur. — Uitlegging van artikel 14, lid 1, van de wet van 30 April 1951. — Geen nietigheid van de betekening van 's huurders verzoek om huurhernieuwing wegens het ontbreken van de in het tweede gedeelte van voormelde wetsbepaling voorgeschreven vermelding. — Argument ontleend aan de Franse tekst. — Enige sanctie van bedoeld verzuim. — Huurverlenging en huurhernieuwing.

Het ontbreken in de betekening van 's huurders verzoek om huurhernieuwing van de in het tweede gedeelte van artikel 14, lid 1, van de wet van 30 April 1951 voorgeschreven vermelding, heeft geen nietigheid ten gevolge. Zulks blijkt ook duidelijk uit de Franse tekst van voormeld artikel 14. De sanctie van bedoeld verzuim is enkel het wegvallen van het vermoeden van akkoord met de verzochte hernieuwing onder de door de huurder gestelde voorwaarden.

Het feit, dat de verhuurder er tot dusver niet in geslaagd is het genot van de huurverlenging te doen

intrekken, is niet voldoende om de toepassing van artikel 16, I, 4° te beletten. Sedert de wet van 31 Juli 1947 is de huurverlenging een van ambtswege toegestaan recht, terwijl de huurhernieuwing moet aangevraagd worden.

Urseel t/ Strobbe.

Gelet op de voorafgegane stukken in deze zaak, in regelmatige vorm overgelegd, en namelijk : 1) het vonnis a quo op 13 December 1951 tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Vrederechter van het 4e kanton Brussel, vonnis waarvan geen betekenisakte overgelegd wordt; 2) de akte tot hoger beroep op 27 Mei 1952 betekend bij exploit van deurwaarder Claes, verblijvende te Brussel;

Gelet op de artikelen 4, 24 en 41 van de wet van 15 Juni 1935 over het gebruik der talen in gerechtszaken;

Overwegende dat het appel regelmatig naar de vorm is en binnen de wettelijke termijnen geschiedde;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis, ten verzoeken van appellant ingesteld, strekte tot de hernieuwing van de handelshuur betreffende het huis, dat hij van geïntimeerde in huur houdt, gelegen Reper Vrevenstraat, n° 32, te Brussel;

Overwegende dat de eerste rechter de eis onontvankelijk verklaard heeft;

Overwegende dat vaststaat dat appellant de huurhernieuwing bij aangetekende brief dd. 14 Augustus 1951 gevraagd heeft en dat die brief een der door artikel 14 der wet van 30 April 1951 geëiste vermeldingen niet bevatte, d.w.z. dat het antwoord moest geschieden bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploit;

Overwegende dat appellant terecht aanvoert dat die vermelding niet op straffe van nietigheid voorgeschreven is; dat de nietigheid blijkbaar alleen betrekking heeft op het eerste gedeelte van de tweeledige zin van artikel 14, 1° *in fine* (Burgerl. Rechtb. Antwerpen, 14 Juli 1952, R.W. 1952-1953, 159); dat de Franse tekst van artikel 14 nog minder toelaat de nietigheid toe te passen op het verzuim van de litigieuze vermelding; dat hij inderdaad zo luidt : « La notification doit indiquer, à peine de nullité, les conditions auxquelles le preneur est disposé à conclure le nouveau bail et contenir la mention qu'à défaut de notification par le bailleur suivant les mêmes voies... », d.w.z. volgens de vorige zin, deurwaardersexploot of aangetekend brief; dat de nietigheden van strikte interpretatie moeten blijven;

Overwegende dat de sanctie van bedoeld verzuim te vinden is in het wegvallen van het vermoeden van akkoord met de hernieuwing onder de door huurder gestelde voorwaarden;

Overwegende dat geïntimeerde heeft gesteund, in specie, in zijn antwoord dd. 3 October 1951 bij aangetekende brief, op een toestand, die door artikel 16, I, 4° en 6° van de wet van 30 April 1951 voorzien is, om de gevraagde hernieuwing te weigeren;

Overwegende dat uit de elementen der zaak blijkt, dat appellant het centrum van zijn handel te Sint-Gillis overgedragen heeft; dat die toestand in casu nadelig is voor de waarde van het litigieuze gebouw;

Dat het feit dat geïntimeerde niet er in geslaagd is om deze redenen tot nu toe het genot der huurverlenging van appellant te doen intrekken, niet voldoende kan beschouwd worden om nu de toepassing van artikel 16, I, 4° te beletten;

Dat de huurverlenging sinds de wet van 31 Juli 1947 een van ambtswege toegestaan recht uitmaakte, terwijl de huurhernieuwing moet gevraagd worden;

Dat verder zonder belang voorkomt na te gaan of de weigering op artikel 16, I, 6° gegrond was;

Om deze redenen,

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak en in hoger beroep;

Alle andere of verdere conclusiën van de hand wijzende;

Zegt het hoger beroep ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond;

vernietigt het vonnis a quo en, opnieuw rechtdoende,

Zegt de oorspronkelijke eis ontvankelijk, maar niet gegrond;

Wijst er appellant van af;

Veroordeelt appellant tot de kosten van het hoger beroep.

vredegerecht te Brugge

2e Kanton. — 8 December 1952.

Rechter : M. Van Rollegheem.

Advocaten : Mrs Coenē en Vander Ghote.

Handelshuur. — Begrip ambachtsman. — Vereisten voor de toepasselijkheid van de wet van 30 April 1951. — Huurovereenkomst voor drie, zes, negen jaar. — Begrip «gelijkaardige» handel.

Een ambachtsman is een onafhankelijk handarbeider die werk verricht voor ieder, die hem daarom verzoekt. De ambachtsman onderscheidt zich vooral hierdoor van de arbeider-werknemer, dat hij niet onder toezicht staat van zijn klanten.

Voor toepasselijkheid van de wet van 30 April 1951 is vereist dat de ambachtsman in het gehuurde perceel rechtstreeks in detail handelt met het publiek.

Verder moet aan de volgende voorwaarden voldaan zijn :

1. *Het gehuurde moet hoofdzakelijk dienen voor de uitoefening van het ambachtsbedrijf.*
2. *De ambachtsman moet in het gehuurde rechtstreeks contact hebben met het publiek voor de uitoefening van zijn ambacht.*
3. *De ambachtsman moet in hoofdzaak zijn werkzaamheden verrichten ten dienste van het publiek en niet van één of meer bepaalde industriële of patroons, die het grootste gedeelte zijner producten afnemen.*

Een huurovereenkomst van drie, zes, negen jaar moet worden beschouwd als aangegaan voor de duur van negen jaar, met mogelijkheid van opzegging na de eerste en tweede periode van drie jaren. In geval van beëindiging na het derde of na het zesde jaar spruit deze beëindiging voort uit het contract en niet uit het verschijnen van een termijn. Wanneer een dergelijke huurovereenkomst lopende was bij de inwerkingtreding van de wet van 30 April 1951 kon de verhuurder haar slechts beëindigen door gebruik te maken van zijn opzeggingsrecht, wanneer hij de bedoeling had het gehuurde zelf te gebruiken ten einde er een handel in te drijven, zulks overeenkomstig artikel 3, lid 5, van meergenoemde wet.

Het woord «handel» in artikel 25/2 moet ruim worden uitgelegd en bedoelt niet alleen de handel, doch ook het ambacht.

Door gelijkaardige handel moet worden verstaan de op dezelfde soort waren slaande detailhandel; het moet zo zijn, dat de nieuwe bewoner voordeel

trekt uit het werk van zijn voorganger en concurrentie tussen beiden ontstaat.

Marmenout t/ Van Damme.

Overwegende dat op 15 Februari 1950 aanleggers rechtsvoorganger aan gedaagde een eigendom, gelegen te Blankenberge, aan de Karel Deswertlaan 76, in huur gaf voor een duur van drie, zes, negen jaar, opzegbaar telkens na drie jaar, en tegen een jaarlijkse huurprijs van 15.000 frank;

Overwegende dat dezelfde dag gedaagde zich verbond wegens gebruik van machines en materiaal jaarlijks de som van 10.000 frank te betalen;

Overwegende dat op 2 Juli 1952 de eigenaar opzegging deed voor eigen gebruik tegen de eerste Maart 1953;

Overwegende dat op 15 September 1952 de verhuurder zijn huurder dagvaardde tot geldig en van waarde verklaring van voornoemde opzegging, alsmede tot uitzetting;

Overwegende dat gedaagde besluit tot toepassing van de wet van 30 April 1951 en bij wederzijds een uitwinningvergoeding van 50.000 frank vordert, zijnde twee jaar huur, omdat een gelijkaardig handel er in zal worden uitgeoefend;

Overwegende dat vooreerst de aard van het goed moet onderzocht worden; dat het pand bestaat uit een werkplaats, atelier, garage en woonvertrekken;

Overwegende dat het bewezen is dat aanleggers rechtsvoorganger voorheen dit goed zelf gebruikte voor zijn handel; dat dit blijkt vooreerst uit zijn firmapapier en vervolgens uit de medegedeelde foto, waarop nog duidelijk de letters : M. Marmenout, Meubelen, voorkomen;

Overwegende dat niet betwist wordt dat in bedoeld pand noch winkel noch uitstalraam aanwezig zijn;

Overwegende dat artikel 1 van de wet van 30 April 1951 de bedrijvigheid van een ambachtsman, die rechtstreeks met het publiek handelt, beschermt;

Overwegende dat de wetgever geen definitie heeft gegeven van de ambachtsman; dat een ambachtsman een onafhankelijke arbeider is, die werk levert aan eenieder die het hem vraagt; dat de ambachtsman zich onderscheidt van de arbeider-werknemer, vooral omdat hij niet onder het toezicht van zijn cliënten staat;

Overwegende dat vereist wordt dat de ambachtsman rechtstreeks met het publiek in bedoeld goed handelt in detail;

Overwegende dat, opdat voornoemde wettekst van toepassing zoude zijn, de vervulling van de volgende voorwaarden vereist worden :

1. *het goed moet hoofdzakelijk dienen voor de uitoefening van ambachtsactiviteit : dat deze voorwaarde vervuld is; dat inderdaad omdat er ook woongelegenheden aanwezig is, niet daarom moet worden aangenomen dat de woongelegenheden de hoofdrol speelt; dat, toen de huurder die huur aanging hij vooral het atelier, de werkplaats en de machines beoogde; dat ook in feite gedaagde dit goed voor de uitoefening van zijn ambacht bezigt;*
2. *de ambachtsman moet in het goed rechtstreeks contact hebben met het publiek voor de uitoefening van zijn beroep; dat ook aan deze voorwaarde werd voldaan, vermits zij die aan gedaagde bepaalde herstellingen willen toevertrouwen of bepaalde werken willen laten uitvoeren, zich daar wenden om de zaak te bespreken;*
3. *de ambachtsman moet hoofdzakelijk zijn bezigheden ten dienste stellen van het publiek en niet van één*

of meer bepaalde nijveraars of patroons, die het grootste gedeelte van zijn producten en leveringen afnemen; dat zelfs aanlegger aanvaardt, dat die voorwaarde vervuld is vermits hij in zijn besluiten aanneemt dat gedaagde vooral «karweien» uitvoert; dat mag aangenomen worden dat de activiteit van gedaagde bestaat vooral in het uitvoeren van werken voor rekening van particulieren, in het uitvoeren van aanbestedingen als onderaannemer en in zeer kleine mate, (bewijs: de door gedaagde medegedeelde stukken) in het vervaardigen van meubelen;

Overwegende dat de ambachtsactiviteit van zulkdanige aard moet zijn dat ze normaal een cliënteel er toe brengt het gehuurde perceel te bezoeken en er regelmatige contacten te nemen met de ambachtsman (La Haye et Van Kerckhove, N° 26);

Overwegende dat twee auteurs (De Page: Complément, deel III, blz. 155, en Paternostre, n° 72) de timmerman-schrijnwerker rangschikken onder de ambachtslieden, die door de wet van 30 April 1951 beschermd worden;

Overwegende dat ook moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid in bedoeld perceel van machines voor het gebruik van dewelke gedaagde overigens een jaarlijkse vergoeding van 10.000 frank betalen moet;

Overwegende dat uit dit alles blijkt dat gedaagde wel degelijk als ambachtsman door de wet van 30 April 1951 beschermd wordt;

Overwegende dat gedaagde noch het recht van opzegging, noch de aangegeven reden betwist; dat het recht van opzegging uit het contract voortspuit en de reden uit de wet van 30 April 1951;

Overwegende dat aanlegger, gedaagde op wedereis, zich als volgt verdedigt tegen de eis tot betaling van een uitwinningvergoeding van 50.000 frank:

1. in bedoeld perceel is geen handelszaak gevestigd;
2. moet er wel een handelszaak aanwezig zijn, alsdan is het eigendom van de verhuurder;
3. vermits geen huurvernieuwing werd gevraagd, kan er geen uitwinningvergoeding verschuldigd zijn;
4. geen gelijkaardige handel zal er in worden uitgeoefend;
5. in zeer ondergeschikte orde zou niet 50.000 frank, doch 30.000 frank verschuldigd zijn;

Overwegende dat, vermits aangenomen wordt dat gedaagde beschermd wordt door de wet van 30 April 1951, moet aanvaard worden dat er wel een handelszaak bestaat;

Overwegende dat vóór 1942 aanleggers rechtsvoorganger dit pand als zijn «fabriek» (zie firmapapier) deed doorgaan; dat hij toen reeds een voornamen winkel in de belangrijkste straat van Blankenberge uitbaatte; dat niet kan worden gezegd dat, toen in 1952 het contract van huur gesloten werd, er in dit pand een handelszaak bestond;

Overwegende dat de handelszaak dus zeker door gedaagde geschapen werd en de omstandigheid, dat gedaagde het opschrift op de voorgevel liet bestaan, ter zake niet afdoende is;

Overwegende dat een contract van drie, zes, negen jaar moet beschouwd worden als een contract van negen jaar, opzegbaar na de eerste en tweede periode van drie jaren; dat in geval van beëindiging na het derde of na het zesde jaar, deze beëindiging voortspuit uit het contract en niet uit het verschijnen van een termijn (De Page, deel IV, n° 562 — Nota in Pasicrisis 1931, III, 196); dat bijgevolg, wanneer een dergelijk contract lopend is bij het in werking treden van de wet van 30 April 1951, de verhuurder er slechts een einde aan kan stellen door gebruik te maken van zijn

recht van beëindiging, wanneer hij de bedoeling heeft het onroerend goed terug te nemen voor eigen gebruik ten einde er een handel in uit te oefenen overeenkomstig artikel 3, alinea 5, van de wet van 30 April 1951; dat gedaagde niet opwerpt dat aan die wettekst niet zal voldaan worden;

Overwegende dat daaruit volgt dat gedaagde moeilijk huurvernieuwing kon vragen, vermits hij genoot van een principiële huur van negen jaar; dat overigens er een tegenstrijdigheid zou bestaan tussen het toekennen aan de verhuurder van het recht het goed terug te nemen enerzijds en anderzijds het toekennen aan de huurder van het recht een huurvernieuwing aan te vragen;

Overwegende dat in geval van terugneming van het goed voor eigen gebruik geen uitwinningvergoeding moet betaald worden (artikelen 16, -° en 25, 2°), ten ware in geval van het drijven van een gelijkaardige handel;

Overwegende dat gedaagde een ambachtsman is en dat de aard van zijn activiteit reeds vroeger omschreven werd;

Overwegende dat aanlegger daarentegen een handelaar is wiens voornaamste activiteit bestaat in het drijven van een meubelzaak en volledige meubilering;

Overwegende dat mag aangenomen worden dat de term «handel» in artikel 25, 2° ruim mag worden uitgelegd en niet enkel de handel bedoelt, doch ook het ambacht;

Overwegende dat door gelijkaardige handel moet verstaan worden de detailhandel, slaande op dezelfde soort waren; dat de gelijkaardigheid van de handel en van de cliënteel de nieuwe bewoner een profijt moet doen trekken uit de krachtspanningen van de voorganger en een concurrentie tussen de twee moet doen ontstaan;

Overwegende dat de bedoeling van aanlegger is dit goed te gebruiken als bergplaats, atelier en garage, dat aanlegger in dit pand geen werken zal aanvaarden gelijkaardig aan die van gedaagde; dat de werksferen van beide partijen volledig uiteenlopend zijn; dat aanlegger inderdaad een belangrijke handel in meubelen en meubilering uitoefent, terwijl gedaagde daarentegen een ambachtsman, een timmerman-schrijnwerker is;

Overwegende dat er dan ook geen uitwinningvergoeding moet betaald worden;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, alle andere besluiten verwerpende en rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg;

Verklaren de eis gegrond;

Verklaren derhalve geldig en van waarde de gedane opzegging tegen 1 Maart aanstaande;

Verwijzen de verweerder om bedoeld perceel uiterlijk tegen 1 Maart aanstaande ter vrije en volle beschikking van eiser te stellen, zoniet en bij gebreke daaraan te voldoen, machtigen eiser van nu af en voor alsdan om verweerder met gezin en goed en al wie of wat zich in bedoeld perceel zoude mogen bevinden, op de openbare straat te doen stellen door de eerste daartoe aangezochte deurwaarder, mits de rechtsvormen worden in acht genomen;

Verklaren de wedereis ontvankelijk, doch ongegrond;

Veroordelen gedaagde in de kosten van het geding. Verklaren dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tengestaande alle voorziening en zonder borgstelling.

BIBLIOGRAPHIE

J. SIMON en P. DE BEUS. — Burgerlijk Wetboek. (4de uitgave). — Brussel, Emile Bruylant, 1953. — 822 p.

Het stemt ons tot grote vreugde dat van de voortreffelijke uitgave van het Burgerlijk Wetboek, in tweetalige tekst, bezorgd door de Heren Simon en De Beus, thans reeds een vierde uitgave is kunnen verschijnen. Deze vierde uitgave die voorbereid was geworden door Prof. J. Simon is tengevolge van zijn overlijden door hem niet kunnen afgewerkt worden en zo is het de Heer P. De Beus geweest die de zorg voor deze nieuwe uitgave op zich heeft genomen.

Zoals het algemeen bekend is staan in dit werk tegenover mekaar de oorspronkelijke Franse tekst van het Code Napoléon en de Nederlandse vertaling bewerkt door de commissie voor vertaling der wetboeken en officieel in het Staatsblad gepubliceerd.

De zeer uitgebreid noten en verwijzingen naar rechtspraak en rechtsleer die onder elk artikel voorkomen zijn uitsluitend in het Nederlands gesteld, zodat dit werk tussen de Nederlandse wetenschappelijke uitgaven dient gerangschikt te worden.

De noten en verwijzingen zijn zo menigvuldig en houden zo terdege rekening met de jongste jurisprudentie dat de uitgave daardoor een eigen, zeer bijzondere waarde heeft.

Vermelden wij ook nog de publicatie in de tekst van menigvuldige wetten en besluiten die het Burgerlijk Wetboek aanvullen, waaronder de jongste wetten in zake huishuur en handelshuurovereenkomst en zovele andere.

Het lijdt geen twijfel dat deze vierde uitgave niet de laatste zal zijn welke dit voortreffelijk werk zal kennen.

Jean SERVAIS en E. MECHELYNCK. — Les codes et les lois spéciales les plus usuelles. — Tome III. — Matières administratives, sociales et fiscales. — Brussel Emile Bruylant. — 1953. — 1085 p.

Wij hebben reeds in een vorige bibliographische bespreking onze lezers gewezen op het belangrijk initiatief dat genomen is geworden door de uitgeverfirma Bruylant om de bekende Codes Servais en Mechelynck in een nieuwe vorm uit te geven. Van jaar tot jaar is de stof, welke in dit verzamelwerk werd bijeengebracht, steeds uitvoeriger geworden en nadat gedurende enkele tijd de uitgave in één deel in twee delen was moeten gesplitst worden, is men thans gekomen tot een vierdelige uitgave.

Het eerste deel bevat de wetgeving op het gebied van het burgerlijk recht en het handelsrecht, het tweede deel verzamelt de wetboeken van strafrecht en van strafvordering en de grote menigvuldigheid van penale wetten.

Zopas is nu het derde deel van de pers gekomen, dat als ondertitel draagt « Matières administratives sociales et fiscales ». De overvloed van de wetgeving der jongste jaren op deze drie gebieden heeft het inderdaad noodzakelijk gemaakt over deze stof een afzonderlijk boekdeel te publiceren, dat thans reeds 1100 kolommen telt.

Geen enkele wet of besluit van enige betekenis voor de dagelijkse praktijk of men vindt er met het grootste gemak de tekst van. De meer belangrijke stof is in een iets grotere letter gedrukt en al de teksten

zijn voorzien van de allerlaatste wijzigingen en bieden aldus een merkwaardig overzicht van de allerlaatste stand onzer wetgeving.

Niettegenstaande de ontzaglijke hoeveelheid van de stof zijn de uitgevers er toch in geslaagd dit alles te concentreren in een zeer handig boek, dat gemakkelijk naar de zitting kan medegenomen worden en dat gedrukt is op een zeer aangenaam papier en tot het uiterste verzorgd is geworden.

Er is thans nog een vierde deel aangekondigd dat zeer uitgebreide tafels zal bevatten over al de onderwerpen die in de drie eerste boekdelen voorkomen en die aldus voor de practijk de opzoekingen in de hoogste mate zal vergemakkelijken.

Vele juristen zullen met ongeduld dit vierde en laatste deel van deze merkwaardige uitgave verwachten.

RECHTHISTORISCHE TIJDSCHRIFTEN

1. *Tijdschrift vir Hedendaegse Romeins-Hollandse Reg.*, n^{rs} 3-4, 15^e jg., Aug.-Nov. 1952.

Het laatste nummer van jaargang 1952 van het Zuid-Afrikaanse rechtstijdschrift bevat het vervolg van de studie over « Die Fidei-commis, die Trust en die Stigting », door C. P. Joubert (p. 181-247) en « Underground Water in South Africa and other countries » van Wesley Vos (p. 248-259), gevolgd door een reeks meestal rechtshistorische boekbesprekingen (p. 260-284).

2. *Revue Historique de Droit Français et Etranger*, n^{rs} 2, 3 en 4, 4^e reeks, 30^e jaar, Parijs, Sirey, 1952.

N° 2 bevat twee artikelen over het romeinse recht (William Seston, Les chevaliers romains et le « Justitium » de Germanicus (p. 159-177) en B. Jacqueline, « Saint Bernard et le droit romain » (p. 223-228)). De andere vier artikelen handelen over het middeleeuwse gewoonterecht (Roger Grand, « Quelques survivances régionales d'une communauté de famille ou de clan dans la pratique coutumière (XIme-XIVme siècles) surtout en France et en Suisse romande » (p. 178-194), R. Besnier, « Le procès pétitoire dans le droit romand du XIIme et du XIIIme siècle » (p. 195-222), L. Rigaud, « Un docteur de l'Université des lois d'Orléans, professeur et diplomate : Gerard Feltmann (1637-1696) » (p. 228-238), Pierre Timbal, « Le droit d'asile pendant la guerre de Succession d'Espagne » (p. 238-247)).

N° 3 bevat weer twee artikels over het romeinse recht (J. Paoli, « Les définitions romaines des jours fastes et néfastes » en Ch. Saumagne, « Volubilis, municipe latin ») en vier artikels over het middeleeuwse gewoonterecht (Paul Ourliac, « Le retrait lignager dans le Sud-Ouest de la France », Raymond Jégaden, « La Communauté des notaires au Châtelet de Paris au XVIIme siècle », Henri Hours, « Le Conseil d'état » à Lyon pendant la Ligue. Contribution à l'étude des gouverneurs de provinces », en Coskun Uçok, « Un résumé de l'histoire du droit turc »).

N° 4 bevat opnieuw twee romanistische artikels (J. Ph. Lévy, « Les actes d'état civil romains » (p. 449-513), en van de Groninger N. van der Wal, « La relation entre le « kata podas » et le commentaire du code Justinien de Thalélée » (p. 546-552)). Een artikel houdt zich bezig met het canonieke recht (Gabriël Le Bras, « Les problèmes du temps dans l'histoire du droit

canon» (p. 487-513) en twee met het middeleeuwse gewoonterecht (J. Maillet, «De l'exclusion coutumière des filles dotées à la rénonciation à succession future dans les Coutumes de Toulouse et Bordeaux» (p. 514-545) en Roland Mousnier, «Le trafic des offices à Venise» (p. 546-565).

Elk nummer bevat, naast een aantal boekbesprekingen, telkens ook een interessante kroniek.

3. *Anuario de Historia del Derecho Español*, dl. XXI-XXII, Madrid, 1951-1952.

Dit boekdeel bevat 1450 bladzijden, waarvan circa 1300 blz. artikels.

Zeven grote artikels: Juan Manzo Manzano, «La adquisicion de las Indias por los Reyes Catholicos y su incorporacion a los reinos castellanos» (p. 5-170), Luis Sanchez Belda, «La cancelleria castellana durante el reinado de Sancho IV (1284-1295)» (p. 171-223), Juan Garcia Gonzalez, «La «Maneria», (p. 224-299), Pablo Fuentesea Diaz, «Origen y perfiles clasicos del «postliminium» (p. 300-344), Alfonso Garcia Gallo, «El «Libro de leyes» de Alfonso el Sabio» (p. 345-528), Alfonso Garcia Gallo, «La «nueva recopilacion de los Leyes de Indias» (p. 529-606), Alfonso Garcia Gallo, «La Ley como fuente del Derecho en Indias en el siglo XVI» (p. 607-730). Een zeer belangrijke tekstuitgave is deze van Joaquin Cerda Ruiz-Funes, «Las glosas de Arias de Balboa al Fuero Real de Castilla» (p. 731-1141); twee kortere tekstuitgaven zijn deze van Emilio Saez, «Ordenanzas del consejo de Santa Maria del Olmo, Zarsoda, Corral de Yuso y Villarejo de la Serna (1516)» (p. 1151-1162) en Alfonso Garcia Gallo, «Memorial de Diego de Zorrilla relacionado con su recopilacion de las Leyes de Indias» (p. 1151-1162). Kortere studiën zijn: Paulo Merea, «Nota sobre a Lex Visigothorum, II, I, 23 (juramento subsidiario)» (p. 1163-1168), Rafaël Gibert, «El derecho medieval de la Novenera» (p. 1169-1221), Antonio Dominguez Ortiz, «La desingualdad contributiva en Castilla durante el siglo XVII» (p. 1222-1272), Alvaro d'Ors en Pablo Fuentesea, «Varia Romana» (p. 1273-1285), Antonio Muro Orejon, «Reguera Valdelomar y el Nuevo Codigo de Indias» (p. 1286-1291) en Ramon Trias Fargas, «Notas para un estudio del regimen fiscal de la Colonia al tiempo de su independencia 1800-1820» (p. 1292-1313). In de bibliographie zijn vooral te releveren: een overzicht over de Spaanse rechtsgeschiedenis II (1951) door R. Gibert, secretaris van het tijdschrift (p. 1397-1406); een overzicht van de romanistische publicatiën door Alvaro d'Ors (p. 1406-1428) en een overzicht van de Spaans historische-canonieke werken door José Maldonado (p. 1428-1434).

L. Th. Maes.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Voordracht van Mej. Dr. Marga A. M. Klompé over
«Problematiek der Europese Samenwerking»

Op uitnodiging van de Vlaamse Conferentie hield Mej. Dr. Marga A. M. Klompé in de Assisenzaal van het gerechtshuis een belangwekkende voordracht over het steeds actueler wordend probleem der Europese Samenwerking.

Talrijke personaliteiten waaronder de heer Anthonis voorzitter der Rechtbank, de heer Van Cauwelaert, voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de heer Middelburg, consul-generaal der Nederlanden en talrijke magistraten woonden deze vergadering bij.

Mr. Van Baarle verklaarde zich verheugd Mej. Dr. Marga A. M. Klompé, lid van de Staten-Generaal, regelmatig afgevaardigd door de Nederlandse regering bij de V.N., lid van de Raad van Europa en van de vergadering ad hoc, te mogen voorstellen.

Spreekster belichtte vooraf de pogingen tot éénmaking van Europa op economisch, militair en politiek gebied. Deze regionale samenwerking werd noodzakelijk geacht omdat de hoge verwachtingen, welke van de oprichting der N. V. als wereldintegrerende instelling werden gekoesterd, niet vervuld werden. Alzo kwamen Benelux, De Westerse Unie, het Noord Atlantisch pakt, het Schuman-plan tot stand. Uiteenlopende motieven hebben dit streven gekenmerkt. Vooral het politiek argument is van betekenis daar men de eeuwenlange tegenstellingen tussen Frankrijk en Duitsland wilde overbruggen.

De voordrachtgeefster beschouwde het Schuman-plan als een stap op de weg naar Europese samenwerking. Deze sectorgewijze ordening werd veel doeltreffender geoordeeld dan de onmiddellijke oprichting van een Europese regering met parlement.

Vele nochtans staan nog weigerachtig tegenover alle supernationale formules. Engeland juicht alle Europese integratieplannen toe maar blijft zelf steeds afzijdig.

Mej. Klompé onderzocht verder de moeilijkheden door Benelux ontmoet, welke voortvloeien uit de grote verschillen in de economische politiek door de onderscheidene landen gevoerd.

De spreekster onderlijnde tevens het streven om geleidelijk tot een gemeenschappelijke markt voor alle in Europa geproduceerde goederen te komen.

De voordrachtgeefster wees ten slotte op de noodzakelijkheid van de Europese samenwerking, welke de nationale en kulturele zelfstandigheid van ieder land onaangetaast laat.

In verband met deze laatste beschouwing van mej. Klompé kan nochtans de vraag gesteld worden of b.v. de Vlaamse cultuur niet kan bedreigd worden door de Europese eenheid.

Mej. Klompé werd langdurig en warm toegejuicht.

TAALKUNDIGE KRONIEK

GERMANISMEN OP -NAME

... Reeds nu is het taalgevoel bij sommigen onzer schrijvers zo wankel dat, waar ze met het Duitsch in aanraking komen, ze eigen goed van het vreemde niet weten te onderscheiden.

H. MEERT (1)

I.

Alfons Moortgat heeft in 1925 een belangrijk werk uitgegeven, «Germanismen in het Nederlands», dat thans volkomen onvindbaar is. Het boek werd door de Koninklijke Vlaamse Academie met goud bekroond.

In genoemde leidraad begint de auteur de inleiding tot zijn werk als volgt: «Buiten het gallicisme, dat hoe langer hoe meer bestrijders en hoe minder beschermers vindt, is er geen taalvlek die in de Nederlandse schriften meer verspreid is dan het germanisme».

Reeds in hun tijd wilden Van Lennep, Siegenbeek, Beets, David en andere taalvorsers het germanisme uit onze taal verwijderen.

Veel van die woorden, welke indertijd als vreemd en ongewenst taalkundig materiaal werd beschouwd, hebben intussen burgerrecht verkregen in Noord en Zuid.

Wie onder ons zal in de volgende woorden de Duitse oorsprong constateren? We noemen o.a.: aantal, benut(ig)en, bestendig, bijdrage, doelloos, etsen, flits, freule, gans, gehalte, gemaal, gestalte, gevaar, glans, heldhaftig, huichelen, inboeten, inmiddels, kel(1)ner, krans, langzaam, noodwendig, omgeving, pech, poets, rit, ruiter, sidderen, turnen, uitoefenen, vertwijfeling, verzwinden, vlugschrift, voorliefde, wisselwerking.

Zulks mag menig intellectueel niet aanmoedigen om lukraak andere Duitse woorden in onze taal op te nemen. Ofschoon de inwerking van het Duits op ons Nederlands minder sterk is dan die van het Frans, moeten wij toch vermijden, dat wij ons niet uiten in een Duits-Nederlands poespas, waarin samenstellingen worden aangetroffen met:

- 1° *doorsneemens* (*Durchschnittsmensch*), *de gewone mens*;
- 2° *hervooortreden* (*Hervortreten*), *te voorschijn treden*;
- 3° *gekkeninrichting* (*Irrenanstalt*), *gekkenhuis*;
- 4° *nevenartikel* (*Nebenartikel*), *toegevoegd artikel* - *nevenblad* (*Nebenblatt*), *bijblad*.

Honderden Vlamingen zullen het zich wellicht nog herinneren, dat twintig jaar geleden, wij fel hebben moeten strijden om het woord «bestatigen» uit onze taal te weren. We dienen nu met dezelfde hardnekkigheid die germanismen op -NAME niet de minste levenskans te gunnen. Die groep woorden op -name is het mikpunt van alle taalzuiveraars. De samenstellingen er van komen veelvuldig voor in brieven, handelscorrespondentie, pers en voornamelijk in de wetenschappelijke literatuur.

Wij hebben een ganse reeks dergelijke woorden, die tegen de geest van onze taal indruisen:

Aufnahme - *opname*
Teilnahme - *deelname*

Zunahme - *toename*

Abnahme - *afname*

Übernahme - *overname*

Zurücknahme - *terugname*
Festnahme - *gevangen-*
name

Kenntnisnahme - *kennis-*
name

Entlassungsnahme - *ont-*
slagname, enz.

Die germanismen-plaag bracht ons het onding, het insluipsel NANAME (Nachnahme), dat een taalverbakker bezigde om het woord «rembours» te vervangen.

Moeten wij de mening bijtreden van de taalkundige Charivarius, die gekscherend verklaarde: «De strijd tegen deze Duitse vormen is een hopeloze ONDERNAME».

(Wordt vervolgd)

A. Blontrock.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie - n° 1.

Wetgeving.

Nederlands Juristenblad - afl. 10.

Mr L. Wichers Hoeth, Artikel 2a der Handelsnaamwet (1). — Mr E. Von Saher, Het Amerikaanse Maagpomparrest. — Mr Th. Muller Massis, Art. 4 sub 9° laatste lid Burg. Rechtsvordering. — Mr K. De Vries, Wel nog vrij maar niet meer «Frysk». — Mr A. J. Moll, Het Fries in de Rechtszaal. — Mr C. H. van Dam, Het Fries in de Rechtszaal. — Mr K. Jansma, De Procedure bij het Nederlandse Beheersinstituut.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie - n° 4285.

Mr H. Winkel, De wettigheid van kinderen (IV). — Mr H. Kingma Boltjes, Het nieuwe B. W., Dient hij, wie een feit wegens een geestelijke stoornis niet kan worden toegerekend, verplicht te worden de door het feit veroorzaakte schade geheel of gedeeltelijk te vergoeden?

Journal des Tribunaux - n° 3972.

A. Pasquier et P. Van Den Neucker, Divorce et séparation de corps 1951-1952. — Jean Eeckhout, Pour un appel incident, en matière pénale. — Jurisprudence.

Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation: 10° cahier.

Claude Giverdon, Le renvoi au second degré. — George Morange, La non-responsabilité de l'Etat à raison des agissements dommageables des services de police d'exception du Gouvernement de Vichy. — Pierre Gervésie et Maurice Chavrier, L'application des clauses pénales dans le partage d'ascendant, en cas de lésion ou d'atteinte à la réserve.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"